

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU10

Elmarknadsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör olika elmarknadsfrågor. Motionsyrkandena handlar bl.a. om elmarknadens utformning och funktion, mål och ansvar för leveranssäkerheten, planering och säkerhet för framtidens elnät och Gotlands elförsörjning. I flera fall hänvisar utskottet till pågående insatser och utredningar.

I betänkandet finns nio reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och två särskilda yttranden (SD, V).

I en reservation föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande uppmanar regeringen att ta fram mål för leveranssäkerheten (M, SD, KD, L).

I en annan reservation föreslås att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att återuppta arbetet med att planera och anlägga en tredje elkabel mellan fastlandet och Gotland (M, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Ett sextiotial yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Elmarknadens utformning och funktion	7
Motionerna.....	7
Vissa kompletterande uppgifter	13
Utskottets ställningstagande.....	26
Leveranssäkerhet	30
Motionerna.....	30
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande.....	33
Säkerhet och planering för framtidens elmarknad	34
Motionerna.....	34
Vissa kompletterande uppgifter	34
Utskottets ställningstagande.....	35
Gotlands elförsörjning.....	36
Motionerna.....	36
Vissa kompletterande uppgifter	37
Utskottets ställningstagande.....	39
Reservationer	40
1. Elmarknadens utformning, punkt 1 (M, SD, KD)	40
2. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (M, KD).....	42
3. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (SD).....	43
4. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (C)	46
5. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (L).....	48
6. Mål för leveranssäkerhet, punkt 3 (M, SD, KD, L)	50
7. Ansvar för leveranssäkerhet, punkt 4 (M, C, KD, L).....	51
8. Säkerhet och planering för framtidens elmarknad, punkt 5 (KD).....	52
9. Gotlands elförsörjning, punkt 6 (M, C, V, KD, L)	53
Särskilda yttranden	55
1. Elmarknadens utformning, punkt 1 (V)	55
2. Gotlands elförsörjning, punkt 6 (SD)	55
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	56
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	56

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Elmarknadens utformning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:64 av Magnus Oscarsson (KD),

2019/20:248 av Ola Johansson och Mikael Larsson (båda C),

2019/20:251 av Mikael Larsson (C),

2019/20:275 av Lars Thomsson (C),

2019/20:442 av Annika Qarlsso och Fredrik Christensson (båda C)
yrkandena 3 och 5,

2019/20:457 av Hillevi Larsson (S),

2019/20:989 av Hanna Westerén (S) i denna del,

2019/20:1039 av Pia Nilsson och Olle Thorell (båda S),

2019/20:1126 av Olle Thorell och Pia Nilsson (båda S),

2019/20:1306 av Sten Bergheden (M),

2019/20:1318 av Sten Bergheden (M),

2019/20:1678 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1–4,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1, 3 och 4,

2019/20:2139 av Teres Lindberg och Kadir Kasirga (båda S),

2019/20:2216 av Lotta Finstorp m.fl. (M, C, KD),

2019/20:2422 av Jan Ericson (M),

2019/20:2517 av Katarina Brännström (M),

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,

2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16 och

2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 17.

Reservation 1 (M, SD, KD)

2. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 32–
34, 36 och 37,

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD),

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M)
yrkandena 1–3,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 2, 5 och 6,

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M)
yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34,

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10,

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29, 31, 33, 34, 42
och 43 samt

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 22.

Reservation 2 (M, KD)

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (L)

3. Mål för leveranssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 5 och

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20.

Reservation 6 (M, SD, KD, L)

4. Ansvar för leveranssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 7 (M, C, KD, L)

5. Säkerhet och planering för framtidens elmarknad

Riksdagen avslår motion

2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 2 och 16.

Reservation 8 (KD)

6. Gotlands elförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:271 av Lars Thomsson (C),

2019/20:276 av Lars Thomsson (C),

2019/20:989 av Hanna Westerén (S) i denna del,

2019/20:2825 av Allan Widman (L) och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41.

Reservation 9 (M, C, V, KD, L)

Stockholm den 5 mars 2020

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmered (M), Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johansson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Lorentz Tovatt (MP), Patrik Engström (S), Johanna Haraldsson (S), Per Schöldberg (C) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 63 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 som rör olika elmarknadsfrågor.

Utskottets överväganden

Elmarknadens utformning och funktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör elmarknadens utformning och funktion. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående insatser och utredningar.

Jämför reservation 1 (M, SD, KD), 2 (M, KD), 3 (SD), 4 (C) och 5 (L) samt särskilt yttrande 1 (V).

Motionerna

I motion 2019/20:2216 av Lotta Finstorp m.fl. (M, C, KD) anføres att dagens infrastruktur när det gäller elförsörjning är bristfällig och behöver hanteras. Kapaciteten, inte minst när det gäller effektuttag, behöver höjas för att möjliggöra nya etableringar och utbyggnad av elintensiva verksamheter i hela Mälardalsregionen. Det kommer att kräva både initiativ från staten och ett samordnande ansvar hos exempelvis länsstyrelsen. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur elnätsinfrastrukturen kan säkras genom Södermanland.

Hillevi Larsson (S) framhåller i motion 2019/20:457 att det finns lokala utmaningar i Sveriges elförsörjning på grund av växande städer, utbyggd kollektivtrafik, elektrifiering av samhället, nya industrier och industrier som utökar sin verksamhet. Delar av Sverige riskerar att drabbas av elbrist och motionären framför att åtgärder behövs för att förse utsatta regioner med el i väntan på att infrastruktur blir färdigställd.

I motion 2019/20:989 av Hanna Westerén (S) föreslås ett tillkännagivande om att en långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet ska säkras. Enligt motionen är en säker tillgång till hållbar energi avgörande för att en rättvis och långsiktigt hållbar tillväxt i hela landet ska kunna uppnås.

Pia Nilsson och Olle Thorell (båda S) anför i motion 2019/20:1039 att Västmanland och övriga Mälardalen befinner sig i en situation där det kommer att bli svårt att tillgodose de energibehov som nya energikrävande verksamheter i eller i närheten av Västerås har. Elförsörjningen till regionen är inte tillräckligt god för det och behöver förbättras, skriver motionärerna.

Olle Thorell och Pia Nilsson (båda S) anför i motion 2019/20:1126 att Västmanland och övriga Mälardalen befinner sig i en situation där det kommer att bli svårt att tillgodose de energibehov som nya energikrävande verksamheter i eller i närheten av Västerås har. Elförsörjningen till regionen är inte tillräckligt god för det och behöver förbättras, skriver motionärerna.

I motion 2019/20:2139 av Teres Lindberg och Kadir Kasirga (båda S) anføres att avregleringen av elmarknaden, som genomfördes för över 20 år

sedan, har medfört negativa konsekvenser. Enligt motionen handlar det framför allt om en tuffare arbetsmiljö för de anställda i branschen men också om ökade elnätsavgifter. Med anledning av detta anser motionärerna att det är lämpligt att analysera elmarknadens funktionssätt, effekterna av avregleringen samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att undvika problem i framtiden.

I partimotion 2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16 anförs att en tillräcklig överföringskapacitet i elnäten bör säkerställas. Kapacitetsbristen i de svenska elnäten anges vara ett stort problem som i längden äventyrar svensk konkurrenskraft. Motionärerna anser att elnäten behöver byggas ut i snabbare takt och framhåller därför att tillståndsprocesserna behöver förenklas. En ytterligare åtgärd skulle enligt motionen kunna vara att ge region- och lokalnät en utvidgad roll för att säkerställa tillräcklig effekt lokalt. Det kan t.ex. ske genom att skapa incitament för samverkan mellan fjärrvärmesystem och kraftvärme och styrmekanismer som gör det möjligt att använda lager och produktionsanläggningar för att kunna använda näten mer effektivt och öka förbrukningsflexibiliteten.

I kommittémotion 2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34 anförs att Sverige bör öka exporten av fossilfri el till andra EU-länder bl.a. för att inom mekanismen för utsläppsrätter tränga undan fossilbaserad elproduktion.

I motion 2019/20:2670 framför Lars Hjärmered m.fl. (M) i yrkande 6 att regeringen bör vidta åtgärder för att lösa kapacitetsbristen på elmarknaden. Kapacitetsbristen i de svenska elnäten anges vara ett stort problem som i längden äventyrar svensk konkurrenskraft. Motionärerna anför att elnäten behöver byggas ut i snabbare takt och framhåller bl.a. att tillståndsprocesserna behöver förenklas, att en effektutredning tillsätts för att elmarknadens utformning ska bidra till ett stabilare elsystem, och att en översikt görs av hur elpriset bättre kan avspegla knapphet i överföring. I motionen anförs vidare i yrkande 7 att elmarknadens utformning bör ses över. Det gäller särskilt de ekonomiska incitament som behövs för att planerbara kraftslag som kärnkraft kan få stöd för den viktiga funktion de har i elsystemet. Att leveranssäkerhet premieras är normalt på många marknader och utgör inte någon subvention och innebär inte att marknadsmekanismerna sätts ur spel. Motionärerna framför också i yrkande 10 att en utredning bör tillsättas med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och se över vilka åtgärder som skulle behövas för att Sverige ska fortsätta vara konkurrenskraftigt.

I motion 2019/20:1292 framhåller Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) i yrkandena 1 och 2 att med anledning av svaga argument för att behålla elcertifikatssystemet som funnits sedan 2003 behöver en översyn av systemet göras. Dels för att utvärdera om det verkligen har varit så effektivt som man trodde men också för att få en överblick av systemets kostnader för samhället och konsumenterna. Effekterna av att helt slopa elcertifikatssystemet bör också ses över enligt yrkande 3.

I motion 2019/20:1306 anför Sten Bergheden (M) att tekniken för att klara stora elleveranser i markkabel nu finns tillgänglig och att nedgrävningsarbetet

fungerar mycket rationellt. Trots detta finns ett motstånd från elbolagen att lägga markkabel då det fortfarande är billigare att bygga luftledning, uppger motionären. Det leder till att markägarna får tåla större och större intrång på sina fastigheter samtidigt som ersättningsnivåerna är alldeles för låga för de stora markområden som disponeras till ledningsgator. Därför bör en översyn göras av hur luftledningar kan bytas mot markkabel.

För att klara omställningen från ett fossilt samhälle behövs en utökad elektrifiering av fordon och vägar. Det för med sig att Sverige måste ha ett mer robust elnät som klarar de ökade belastningarna. Det skriver Sten Bergheden (M) i motion 2019/20:1318. Motionären menar att det därför måste tas fram en heltäckande plan på hur elnätet behöver byggas ut i landet och hur kapaciteten i nätet kan ökas för att klara en ökad elektrifiering av fordonsflottan.

Av motion 2019/20:1678 yrkande 1 framgår att Betty Malmberg (M) vill se omfattande investeringar i kraftnäten, framför allt i södra Sverige för att tillväxten i regionen inte ska hämmas. I motionens yrkande 2 anförs även att problemet med kapacitetsbrist i södra Sverige måste analyseras och att lärdomar måste dras. Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som ansvarar för transmissionsnäten har uttalat att nya nät till södra Sverige inte kommer att bli tillgängliga förrän 2026. Motionären förordar i yrkande 3 ett tillkännagivande om att elleveranserna måste tryggas för att inte energiomställning och tillväxt ska hotas. När det gäller nybyggnation eller förstärkning av kraftledningar är det också ett problem att tillståndsprocessen kan bli mycket långvarig, detta trots att det finns ett mycket stort samhällsintresse. Motionären efterlyser därför i yrkande 4 en översyn om hur tillståndsprocesserna kan förkortas när det gäller byggande av infrastruktur som har ett stort samhällsintresse.

I motion 2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkande 1 anförs att Svenska kraftnät ansvarar för upphandling av effektreserven som kan utökas vid särskilda behov. En ansträngd effektsituation i Skåne skulle enligt motionärerna kunna lösas med en lokal sydlig effektreserv. En sådan lösning bör därför undersökas. I motionen anförs vidare att elkonsumenterna i södra Sverige tvingas betala mer för elen sedan hösten 2011, då den nuvarande elområdesindelningen infördes. Detta är ett problem eftersom företag riskerar att lägga ned eller flytta sin verksamhet någon annanstans när kostnaderna blir för höga. I motionen föreslås därför i yrkande 2 att riksdagen gör ett tillkännagivande om elområdesindelningen och dess effekter och möjliga lösningar. I yrkande 3 betonar vidare att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige fortsätter och att Sydvästlänken är det viktigaste exemplet på en pågående utbyggnad av kraftöverföringskapaciteten i Sverige. Därför förordar motionärerna i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen ska säkerställa att arbetet med att färdigställa Sydvästlänken fullföljs och att anläggningen tas i drift utan ytterligare förseningar. Motionärerna anför också att elområdesindelningen av landet behöver förändras. Svenska kraftnät

föreslås därför i yrkande 5 få regeringens uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning av de fyra områdena till två. Motionärerna föreslår även i yrkande 6 att Svenska kraftnät ska få i uppdrag att, så länge det finns fyra elområden i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde 3 och 4.

I motion 2019/20:2363 skriver Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M) att den förnybara elproduktionen i Sverige stöds genom elcertifikat. Med tanke på hur den svenska produktionsmixen ser ut är det enligt motionärerna tveksamt om systemet med elcertifikat faktiskt bidrar till minskade klimatutsläpp. De menar att systemet i stället riskerar att undergräva en långsiktigt stabil elförsörjning och Sveriges möjligheter att konkurrera om etableringar av elintensiva verksamheter. Elcertifikatssystemet bör därför enligt yrkande 2 avskaffas.

Jan Ericson (M) skriver i motion 2019/20:2422 att en kriskommission bör tillsättas för att hantera frågorna om Sveriges framtida elförsörjning. I kommissionen bör bl.a. representanter för politiken, energiföretagen, industrin, transportnäringen, näringslivsorganisationer, fackliga organisationer och de svenska kommunerna ingå.

Katarina Brännström (M) efterfrågar i motion 2019/20:2517 såväl långsiktiga som kortsiktiga hållbara lösningar för att trygga elförsörjningen i vissa regioner. Motionären anför bl.a. att växande städer, elektrifiering och nya industrier har gjort att delar av Sverige riskerar elbrist.

I kommittémotion 2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 32 föreslås att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet. Motionärerna anför bl.a. att osäkerheten om det totala investeringsbehovet på den europeiska energimarknaden är stor och att det för svenska elkonsumenter måste förtydligas hur investeringsbehovet för elinfrastrukturen ser ut och vilka de ekonomiska konsekvenserna av investeringarna förväntas bli. I motionens yrkande 33 anför även att regeringen bör ta fram en konsekvensanalys för en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa. Motionärerna uppger att de ställer sig positiva till en kontinental elöverföring, men att en utbyggnad av överföringskapaciteten behöver analyseras eftersom en för låg kapacitet kan hämma Sveriges import och export av el. En fullt utbyggd kapacitet kan också medföra att elpriset i södra Sverige stiger. I motionen framförs vidare att även om prisskillnaderna inte har blivit så stora som befarades före indelningen av Sverige i fyra elområden, har elintensiv industri och konsumenter blivit mer utsatta. Elkonsumenter i södra Sverige finansierar bl.a. i högre utsträckning än tidigare investeringar i elnätet genom högre elpriser. Mot denna bakgrund föreslås i yrkande 34 ett tillkännagivande om att systemet med elområden och elområdesindelningen bör ses över. I motionens yrkande 36 förordas ett tillkännagivande om att elcertifikatssystemet bör fasas ut genom att inga ytterligare anläggningar tilldelas elcertifikat. Elcertifikatssystemet syftar till att stimulera förnybar elproduktion. Motionärerna menar dock att detta stödsystem snedvrider konkurrensen till förmån för sådana energislag (bl.a. sol- och vindkraft) som inte nödvändigtvis

kan tillhandahålla effekt när efterfrågan är som störst. Elcertifikatssystemet uppges också ha bidragit till att produktionsanläggningar som inte bär sina egna kostnader har byggts. I motionen föreslås därför i yrkande 37 att den påverkan som elcertifikatssystemet innebär och har inneburit för leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet ska utredas.

I kommittémotion 2019/20:391 framför Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) att elsystemet i Sverige inte kan leverera efterfrågad effekt på en stabil nivå. Motionärerna anser därför att ett införande av ett system med effektcertifikat bör utredas för att säkerställa ett robust och leveranssäkert kraftsystem för hushållen och näringslivet. Avsikten är att såväl konsumenter som producenter inom systemet ska kunna delta för att säkerställa att effekt finns tillgänglig motsvarande den fördefinierade nivån.

I partimotion 2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) framförs att ett förnybart kraftsystem innebär att elpriserna kommer att variera mer än i dag. Sett över året förutspås dock ingen större skillnad i energikostnaderna, och konsumenterna anges ha stora möjligheter att tjäna på denna utveckling. Motionärerna vill att användarflexibiliteten ska öka och förordar i yrkande 10 ett tillkännagivande om att ellagen och elnätsregleringen bör ses över för att underlätta för ny teknik och nya affärsmodeller samt att minst timnivå bör införas för samtliga kunder i det svenska elsystemet senast 2025.

I kommittémotion 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) anföras att det i ett kraftsystem med förnybar el finns betydligt fler timmar med stora elöverskott än med stora underskott. Motionärerna vill därför skapa incitament för att konsumenterna ska kunna använda el vid tidpunkter med stora överskott och på så sätt tjäna på det. För att uppnå detta förordas i yrkande 29 ett tillkännagivande om att ellagen och elnätsregleringen bör ses över för att underlätta för ny teknik och nya affärsmodeller samt att minst timnivå bör införas för samtliga kunder i det svenska elsystemet senast 2025. Av yrkande 31 framgår vidare att en del i att öka användarflexibiliteten är att en större andel av nätavgifterna bör bli rörliga. I motionen förordas även ett tillkännagivande i yrkande 33 om att utbyggnaden av lokal elproduktion bör stimuleras genom att de aktörer som investerar i sådan produktion ska ersättas för den nytta de skapar genom mindre belastning på transmissionsnäten och minskad känslighet i Sveriges energiförsörjning. Även incitamenten för lokala elproducenter, såväl privatpersoner som företag, att investera i överskottskapacitet bör förstärkas enligt yrkande 34. Motionärerna anför vidare att EU:s energimarknader bör integreras och effektiviseras, vilket skapar stora möjligheter för export av förnybar el. Med ökad överföringskapacitet har Sverige och Norden stor potential att bli Europas gröna batteri, skriver motionärerna. Enligt yrkande 42 och 43 bör Sverige därför främja en fullständig integration av Europas elmarknader och arbeta för att öka den transnationella överföringskapaciteten i elsystemet.

Ola Johansson och Mikael Larsson (båda C) föreslår i motion 2019/20:248 att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att handläggningstider vid utbyggnaden av viktig infrastruktur ska bli kortare.

Motionärerna menar att de långa handläggningstiderna för projekt som avser utbyggnad av elnätet är en utmaning i arbetet med att utveckla framtidens elnät.

Mikael Larsson (C) anför i motion 2019/20:251 att det är av stor vikt när Svenska kraftnät planerar för nya stamledningar att detta görs i samråd med berörda kommuner, länsstyrelser, Trafikverket och med berörda markägare. Samråden bör ske i ett tidigt skede så att den lokala nivån inte kopplas in för sent i processen. Svenska kraftnät ska alltså inte ensam få stå för planeringen av hur nätet ska dras eller se ut, utan vid närmare beslut om detta bör lokala myndigheter och kommuner involveras och vara delaktiga i. Regeringen bör därför snarast arbeta för att ge uppdrag till Svenska kraftnät att se till att kommuner och länsstyrelser, markägare och andra myndigheter är med tidigt i planeringen så snart man ska planera för nya stamledningar eller större ledningar.

I motion 2019/20:275 av Lars Thomsson (C) anføres att Internet of Things kommer att vara grunden i framtidens smarta hem och vara baserat på en ny standard för kommunikation. Motionären menar att det därför är motiverat att anpassa nya elmätare till denna standard.

Annika Qarlssoon och Fredrik Christensson (båda C) föreslår i motion 2019/20:442 yrkande 3 att teknikval och vägval vid beslut om kraftledning ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och göras i en transparent process. För att säkerställa en tydlig process vid beslut om kraftledning krävs enligt motionärerna att en regional instans ges ett helhetsansvar för markanvändningen och befogenheter att reglera vilka alternativa teknikval och dragningar som är möjliga för de olika projekten. Investeringarna görs vidare över tid, och olika aktörer, både myndigheter, statliga affärsverk och privata bolag, är inblandade i olika projekt. I dag saknas dock en samordning av projekten, och ingen har ett övergripande ansvar för samordningen av teknikval och dragning. Motionärerna anser att varje statlig myndighet, som t.ex. Trafikverket, eller affärsverk, som t.ex. Svenska kraftnät, ska vara skyldiga att samordna sina infrastrukturprojekt. Mot denna bakgrund föreslås i yrkande 5 att statliga myndigheter och bolag ska ges riktlinjer för att kunna värna gemensamma mark- och skogsresurser.

I kommittémotion 2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 3 och 4 anføres att ett utbyggt elnät och en ökad nätkapacitet är avgörande för svensk tillväxt och att en effektutredning behövs för att elmarknadens utformning ska bidra till ett stabilare elsystem, men också för att säkerställa en tillräcklig utbyggnad av elnätet. En del i att komma tillrätta med den rådande kapacitetsbristen i det svenska elnätet är att överföringskapaciteten från norr till söder måste öka. Därför menar motionärerna enligt yrkande 17 att det är nödvändigt att korta tillståndsprocesserna, som i dag kan dra ut på tiden så att behovet av utbyggt nät runt om i landet kan mötas inom rimliga tidsramar.

I motion 2019/20:64 av Magnus Oscarsson (KD) framförs att det finns regler som styr hur mycket energi en privatperson eller ett företag får producera under förmånliga villkor, dvs. som mikroproducent. Som mikroproducent

får man inte producera mer energi än vad man förbrukar under ett år, och säkringen i anslutningspunkten får inte överstiga 100 ampere. Konsekvenser av detta är att privatpersoner och företag begränsar anläggningens storlek och i sämsta fall stänger av anläggningen i slutet av året för att inte riskera att producera för mycket energi och därmed få minskad lönsamhet. Motionärerna anser att detta är kontraproduktivt och menar att ett förändrat regelverk skulle få fler att producera mer el.

I partimotion 2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) anförs att utbyggnad av ny elproduktion ska drivas på av marknaden och byggas när den behövs och där den behövs. Motionärerna ser enligt yrkande 22 gärna olika regel-förenklingar för att underlätta utvecklingen samtidigt som de menar att rimliga avvägningar bör göras mot andra centrala samhällsintressen som t.ex. miljö- och naturintressen eller försvarets behov.

Vissa kompletterande uppgifter

Övergripande om elmarknaden

Det svenska elnätet

Enligt Energimarknadsinspektionens rapport Sveriges el- och naturgasmarknad 2018 (Ei R2019:02) består det svenska elnätet av 56 900 mil ledning, varav ungefär 39 100 mil är jordkabel och 17 800 mil är luftledning. Elnätet kan delas in i tre nivåer: transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Transmissionsnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar el från transmissionsnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder.

Transmissionsnätet i Sverige förvaltas av Svenska kraftnät, och regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio (f.d. Fortum), Eon och Vattenfall. Lokalnäten ägs till ca 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och till resterande del av olika privata och kommunala aktörer. Det svenska elsystemet är vidare tätt sammankopplat med angränsande länder, särskilt Norge, Danmark och Finland. Utlandsförbindelserna är av två typer, växelström och likström. Sverige har växelströmsförbindelser med Norge, Danmark och Finland. Likströmsförbindelser finns med Tyskland, Polen och sedan januari 2016 även med Litauen.

Elområden

Sverige är sedan den 1 november 2011 indelat i fyra elområden. Gränserna har beslutats av Svenska kraftnät och går vid de tre snitt i Sverige där överföringen av el är begränsad. Elområde 1 omfattar nordligaste Sverige, elområde 2 området mellan Luleå i norr och Gävle i söder, elområde 3 det område som sträcker sig från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder och elområde 4 den återstående delen av södra Sverige. Det nordisk-baltiska området bildar ett sammanhängande marknadsområde och består av

15 olika elområden. I marknadsområdet kan el handlas oberoende av nationsgränser så länge nätetns tekniska kapacitet att överföra el räcker till. När denna kapacitet är nådd uppstår prisområden som påverkar priset i de olika elområdena. Vid överföringsbegränsningar används en metod som innebär att marknaden delas upp, s.k. marknadsdelning. Detta innebär att handelsområdet delas upp i mindre områden inom vilka det inte finns några överföringsbegränsningar. Vilka elområden som håller ihop och tillsammans bildar ett gemensamt prisområde varierar beroende på utbud, efterfrågan och överföringskapacitet. Detta förfarande innebär också att elområden med produktionsöverskott kommer att få lägre priser än elområden med produktionsunderskott när det finns överföringsbegränsningar mellan områdena. För svensk del gäller att i norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten.

Sedan Sverige delades in i fyra elområden har det skett stora förändringar i kraftsystemet samtidigt som EU-rätten medför krav på regelbunden översyn av elområdesindelningen. Svenska kraftnät genomför för närvarande en sådan översyn och analyserar flera alternativa elområdesindelningar.

Elmarknadens aktörer

Nätföretag

I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag. Ett nätföretag innehar ett ledningsnät, eller i några fall endast enstaka ledningar, och svarar för drift och underhåll av elnätet. Verksamheten bedrivs med stöd av nätkoncession, dvs. ett tillstånd att bygga och använda en elektrisk starkströmsledning. Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för någon annans räkning. Det finns alltså en rätt till tredjepartstillträde. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el, och det får bedriva elproduktion endast i vissa fall när elen behövs för nätverksamheten.

Elproducenter

Elproducenten matar in el från en produktionsanläggning på elnätet för transport till elanvändarna. I Sverige är elproducenterna en heterogen grupp, som omfattar några av Europas största elföretag men även privatpersoner som äger småskaliga vatten-, vind- och solenergianläggningar. Större elproducenter säljer ofta el direkt på elbörsen. Mindre producenter väljer ofta att sälja elen till en större aktör, som i sin tur säljer den vidare.

Elhandelsföretag

Ett elhandelsföretag levererar el. Med leverans avses i detta sammanhang försäljning av el till elanvändare till skillnad från överföring, dvs. sådan transport

av el för någon annans räkning som utgör nätverksamhet. Elhandelsföretaget köper in el, vanligtvis från elbörsen, för att sedan sälja den vidare till el-användare. Handeln med el bedrivs på en fri marknad, där elhandelsföretagen konkurrerar om kunderna. Enligt Energimarknadsinspektionens rapport om Sveriges el- och naturgasmarknad 2018 (Ei R2019:02) fanns ca 130 elhandelsföretag i Sverige 2018. Energimarknadsinspektionen påpekar dock att detta antal elhandelsföretag inte ger hela bilden av hur många företag den enskilda kunden faktiskt kan välja mellan eftersom många små lokala och kommunala elhandlare endast väljer att agera i det egna närområdet. De tre största elhandlarna hade i slutet av 2017 en samlad marknadsandel på 46 procent räknat på antalet kunder, vilket är en ökning med cirka fem procentenheter jämfört med föregående år.

Balansansvariga

En balansansvarig har i ett avtal med Svenska kraftnät åtagit sig ett särskilt ansvar för att balansera tillförsel och förbrukning av el. Den balansansvarige svarar ekonomiskt för obalanser. Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt. Ett vanligt sätt att ordna detta är att elhandelsföretaget självt åtar sig balansansvaret. Företaget kan dock välja att låta ett annat elhandelsföretag eller ett specialiserat företag åta sig balansansvaret.

Elbörs

En elbörs tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossist-energiprodukter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elhandelsföretag och större elanvändare. I Norden är för närvarande Nord Pool den enda börsen för handel med el för fysisk leverans. Handel med finansiella kontrakt bedrivs på Nasdaq Commodities. Genom sådan handel i finansiella kontrakt kan aktörer säkra sig mot prisvariationer.

Energimarknadsinspektionen – nätmyndigheten

Energimarknadsinspektionen är i Sverige nationell energitillsynsmyndighet med ansvar för bl.a. tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning. Enligt ellagen är Energimarknadsinspektionen nätmyndighet, vilket innebär att inspektionen handlägger alla frågor som enligt lagen eller föreskrifter som har utfärdats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten. Till nätmyndighetens uppgifter hör att pröva frågor om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar, att förhandspröva nätföretagens intäkter från nätverksamheten och att pröva tvister om villkoren för anslutning till elnätet.

Affärsverket svenska kraftnät – den systemansvariga myndigheten

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har i två olika egenskaper – transmissionsnätsföretag respektive systemansvarig myndighet – en central roll på den svenska elmarknaden. Svenska kraftnät innehar och driver det svenska transmissionsnätet som ägs av staten. I sin egenskap av transmissionsnätsföretag omfattas Svenska kraftnät i huvudsak av det regelverk som gäller

för nätföretag i allmänhet. Svenska kraftnät är också systemansvarig myndighet och har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftssäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Som systemansvarig myndighet får Svenska kraftnät bl.a. beordra elproducenter att öka eller minska produktionen av el. Svenska kraftnät utövar även tillsyn över driftsäkerheten i det nationella elsystemet.

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är förvaltningsmyndighet för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället. Energimyndigheten ska verka för försörjningstrygghet och ett energisystem som är hållbart och kostnadseffektivt med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat.

Energiöverenskommelsen

Bakgrund

Den 10 juni 2016 presenterades en ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. I överenskommelsen slås bl.a. fast att målet för 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Ett mål för energieffektivisering för perioden 2020–2030 ska tas fram och beslutas senast 2017. Elcertifikatssystemet ska förlängas och utökas med 18 terawattimmar (TWh) nya elcertifikat till 2030.

I överenskommelsen anges det också att berörda myndigheter kontinuerligt bör följa utvecklingen på den svenska elmarknaden och att det vart fjärde år ska göras en särskild sammanställning med slutsatser och förslag om elmarknadens utveckling samt uppföljning av de energipolitiska målen. Sammanställningen ska ligga till grund för en kontrollstation som genomförs vart fjärde år, med start hösten 2018.

Energipolitikens inriktning

Riksdagen behandlade våren 2018 regeringens proposition Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22). Riksdagen godkände regeringens förslag till övergripande mål för energipolitiken i enlighet med energiöverenskommelsen. I propositionen anger regeringen att de berörda myndigheterna kontinuerligt bör följa utvecklingen på elmarknaden genom att bl.a. analysera effektsituationen inklusive behovet av effektreserven, behovet av ytterligare systemtjänster, nätstabilitet och andra avgörande faktorer så att Sverige har ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en god överföringskapacitet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Av propositionen framgår även att regeringen avser att vart fjärde år genomföra en kontrollstation för att kontinuerligt följa upp energiöverenskommelsen, med planerad start hösten 2018.

Kontrollstation för energiöverenskommelsen

Hösten 2019 behandlade utskottet regeringens skrivelse Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen (skr. 2018/19:153 bet. 2019/20:NU7). I skrivelsen redogör regeringen för den första kontrollstationen för energiöverenskommelsen som baseras på den löpande myndighetsanalys som ska göras av elmarknadens utveckling och relaterad rapportering, samt övrig löpande myndighetsrapportering och analys när det gäller de energipolitiska målen. I skrivelsen sammanfattar regeringen även status på överenskomna åtgärder i energiöverenskommelsen och redogör för planeringen av arbetet inför den andra kontrollstationen 2023.

I skrivelsen konstaterar regeringen att Sverige sammantaget har en elmarknad som fungerar väl. Regeringen anger bl.a. att industrins elpriser är konkurrenskraftiga och att överföringskapaciteten till grannländerna är hög i europeiska jämförelser. Vidare genererar elproduktionen mycket låga utsläpp av växthusgaser, och Sverige har fortfarande ett elsystem med hög försörjningstrygghet. Regeringen bedömer dock att utmaningarna förväntas öka och anser att det är angeläget att följa utvecklingen de närmaste åren särskilt när det gäller att upprätthålla en fortsatt hög leveranssäkerhet och flexibilitet på marknaden.

Regeringen anför vidare i skrivelsen att elnäten på alla nivåer behöver utvecklas och användas effektivt i takt med den ökande elektrifieringen av samhället, bl.a. i transportsektorn, industrin och växande städer. Regeringen anför att den därför avser att fortsätta att främja och undanröja hinder för efterfrågeflexibilitet och att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Vidare beskriver regeringen de åtgärder som planeras framöver för att skapa förutsättningar för en gynnsam utveckling av elmarknaden. Bland annat nämns marknadsdesign och insatser så att det finns tillräckligt med effekt, åtgärder för en fungerande efterfrågeflexibilitet, nätstabilitet och behov av ytterligare systemtjänster samt insatser inom överföring av el för god överföringskapacitet och effektiv utbyggnad.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå den motion (SD) som väcktes med anledning av skrivelsen. I betänkandet följde företrädare för det nyssnämnda partiet upp motionen i en reservation. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Under hösten 2019 meddelade Moderaterna och Kristdemokraterna att partierna lämnar energiöverenskommelsen.

Elmarknadsdesign i EU-samarbetet

Under 2017 färdigställdes arbetet med att införa EU:s tredje inremarknadspaket för el, vilket har inneburit ny lagstiftning genom kommissionsförordningar, s.k. nätkoder och nätriktlinjer. Nätkoderna och nätriktlinjerna för el är delar av den inre elmarknaden och ska säkerställa ett harmoniserat regelverk samt en effektiv och säker drift av de europeiska transmissionsnäten. Mot bakgrund av dessa förordningar behandlade och godkände riksdagen de ändringar

i ellagen (1997:857) som regeringen föreslagit i propositionen Myndighetsuppgifter på elområdet (prop. 2017/18:93, bet. 2017/18:NU17). Ändringarna innebär vidare bl.a. att Energimarknadsinspektionen ska få utfärda föreskrifter som kompletterar EU:s nätkoder för el.

Energimarknadsinspektionen fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att på ett enkelt sätt sammanfatta hur de nya förordningarna och kompletterande regelverken på nationell nivå (inklusive myndighetsföreskrifter) kommer att påverka den svenska elmarknaden och dess aktörer. I rapporten Nya förordningar för el och naturgas (Ei R2018:10) beskrivs i stora drag hur EU-kommissionens förordningar påverkar den svenska eller nordiska elmarknaden.

För att underlätta utvecklingen mot en gemensam elmarknad i Europa presenterade EU-kommissionen ett nytt lagstiftningspaket (Ren energi för alla i Europa, det s.k. vinterpaketet) den 30 november 2016. Det omfattar en revidering av det tredje inre marknadspaketets lagstiftning på elområdet, dvs. elmarknadsdirektivet (2009/72/EU), elhandelsförordningen (714/2009) och byråförordningen (713/2009). Dessutom ersätts direktivet om trygg elförsörjning (2005/89/EG) av en ny krisberedskapsförordning.

I februari 2019 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet samt att analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige med anledning av elhandelsförordningen, byråförordningen och krisberedskapsförordningen (M2019/00373/Ee). Myndigheten ska lämna författningsförslag om det är nödvändigt med nya bestämmelser i lag eller förordning. Vidare ska myndigheten ta till vara den kunskap som finns hos Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Energimyndigheten. Energimarknadsinspektionen ska även på lämpligt sätt inhämta synpunkter från elmarknadens aktörer och löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet fortskrider. Som utgångspunkt för myndigheten gäller att förordningarna trädde i kraft under våren 2019 och att det nya direktivet om den inre marknaden för el ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 december 2020. Uppdraget redovisades i februari 2020 när Energimarknadsinspektionen överlämnade rapporten Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei R2020:02) till regeringen. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Elcertifikatssystemet

Sverige och Norge har sedan den 1 januari 2012 en gemensam elcertifikatsmarknad. För att bidra till det nationella målet om minst 50 procent förnybar energi till 2020 har ett gemensamt mål om att öka den förnybara elproduktionen med 28,4 TWh mellan 2012 och 2020 satts upp. Målet regleras i ett ändringsavtal mellan länderna som trädde i kraft den 1 januari 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU1). Det gemensamma målet delas mellan länderna genom att Sverige ska sikta på att annullera elcertifikat motsvarande 15,2 TWh till 2020 och Norge 13,2 TWh.

Sverige har även satt upp ett nationellt finansieringsmål till 2020 i linje med det gemensamma målet med Norge. Sveriges mål till 2020 är att finansiera ytterligare 30 TWh förnybar elproduktion jämfört med 2002 i enlighet med riksdagens beslut om regeringens proposition Ambitionshöjning för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015 (prop. 2014/15:123, bet. 2015/16:NU6). Riksdagen har därefter beslutat om ett nytt mål till 2030 för den förnybara elproduktionen. Målet är att utöka elcertifikatssystemet med 18 TWh till 2030 i enlighet med regeringens proposition Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017 (prop. 2016/17:179, bet. 2016/17:NU20).

Som en del i överenskommelsen med Norge ska Sverige införa en s.k. stoppmekanism i elcertifikatssystemet före den 31 december 2020. Det ska bidra till måluppfyllelsen 2030 och till förutsägbarhet för marknadsaktörerna för perioden efter måluppfyllelsen. Norge har också sedan tidigare en stoppmekanism i sin lagstiftning.

I december 2017 beslutade regeringen att nästa kontrollstation för elcertifikatssystemet skulle genomföras under 2019. Regeringen gav samtidigt Energimyndigheten tre uppdrag kopplade till kontrollstationen för 2019 (M2017/00599/Ee). Myndigheten skulle bl.a. analysera och ge förslag på utformningen av en stoppmekanism som ska bidra att uppfylla målen och ge förutsebarhet till marknadsaktörerna före och efter det nya mållåret 2030. Myndigheten publicerade rapporten Kontrollstation för elcertifikatssystemet 2019 (ER 2018:25) i december 2018. I rapporten föreslår myndigheten bl.a. ett stopp för nya anläggningar i elcertifikatssystemet efter den 31 december 2030. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Smarta elnät

Smarta elnät är ett brett begrepp som omfattar teknik, nya affärsmodeller och tjänster samt nya förutsättningar för reglering och marknadsdesign. Exempelvis gör den digitala utvecklingen det möjligt för elkunden att ta en aktivare roll och styra sin elanvändning mer energi- och kostnadseffektivt. Smarta elnät handlar också om hur förbättringar av befintlig infrastruktur bör utvecklas för att på ett kostnadseffektivt sätt möta framtidens behov.

Regeringen inrättade 2016 ett nationellt forum för smarta elnät, och arbetet i forumet pågick fram till slutet av 2019. Forumets arbete leddes av en styrgrupp vars ledamöter var utsedda av ansvarigt statsråd för energifrågorna.

Enligt det som regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21) har forumet bidragit till ökad kompetens hos både nya och gamla aktörer som verkar på elmarknaden, främst genom forumets aktiviteter och av öppen dialog mellan branschens aktörer inom den plattform som forumet skapat. Ett arbete som skapat stort intresse bland aktörerna är aktiviteter kopplade till forumets strategi för ökad flexibilitet i elsystemet. Ett längre projekt har t.ex. genomförts för att förtydliga roller och ansvar för

flexibilitet genom lager, laststyrning, aggregering och avkopplingsbar el i en elhandlarcentrisk modell.

Regeringen gav i januari 2020 Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen i uppdrag att tillsammans ta fram förslag på hur forumets arbete kan tas vidare inom de båda myndigheternas respektive verksamhet. Uppdraget ska redovisas av myndigheterna i en rapport till regeringen senast den 20 mars 2020.

Nätföretagens intäktsramar och efterfrågeflexibilitet m.m.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag våren 2018 om ändringar i ellagen (1997:857) och lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el med anledning av regeringens proposition Elmarknadsfrågor (prop. 2017/18:237, bet. 2017/18:NU23). Enligt propositionen innebär ändringarna att ellagens terminologi förtydligas när det gäller bl.a. indelningen av elnätet i olika nivåer och förutsättningar för att bedriva överföring av el på de högsta spänningsnivåerna. Vidare förtydligas och förenklas regelverket för intäktsramar för elnätsverksamhet på olika sätt, exempelvis när det gäller bedömningen av kvalitet. För att underlätta för ökad efterfrågeflexibilitet medför lagändringarna vidare att det ska bli lättare att utveckla nätavgifterna genom pilotprojekt och genom att införa nya nättariffer stegvis. Elanvändare ska genom ändringarna även få bättre tillgång till information om avgifter och övriga villkor för överföring av el. För att motverka att konsumenterna utsätts för otillbörliga påtryckningar har förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av betalningsförsummelse ändrats. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Under våren 2020 behandlade utskottet regeringens proposition Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53, bet. 2019/20:NU9). I propositionen föreslår regeringen att ett nätföretag inte ska kunna tillgodoräknas flera tillsynsperioders underskott när de nya bestämmelserna i ellagen om underskott i förhållande till intäktsramen tillämpas för första gången efter utgången av tillsynsperioden 2016–2019. Den nya ordningen införs genom ett tillägg i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:587). I propositionen anger regeringen att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet som syftar till att göra det möjligt för nätföretagen att utnyttja underskott som är hänförliga till den första tillsynsperioden, under förutsättning att intäkterna används till de investeringar i elnäten som krävs för att möta växande behov när det gäller kapacitet, leveranssäkerhet och efterfrågeflexibilitet. Regeringen konstaterar dock att det ännu inte finns tillräckligt underlag som gör det möjligt att i detalj redovisa hur en sådan författningsreglering bör utformas, men att den har för avsikt att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som har denna inriktning. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag till lagändring, och riksdagen beslutade i enlighet med detta. Lagändringen träder i kraft den 1 april 2020. I betänkandet uttryckte företrädare i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i

en reservation att arbetet med den kommande regleringen inte får försenas och att regeringen senast i september 2020 ska återkomma med ett sådant förslag. Riksdagen biföll reservationen och riktade i och med detta ett tillkännagivande med detta innehåll till regeringen (rskr 2019/20:167).

Anvisningsavtal

Våren 2017 antog riksdagen regeringens proposition Anvisade elavtal (prop. 2016/17:13, bet. 2016/17:NU8). Beslutet innebär att det införs krav på vilken information en faktura ska innehålla och utökade informationskrav till kunder med anvisningsavtal. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, att andelen kunder med anvisade elleverantörer ska minska och att kundaktiviteten på elmarknaden ökar. Vidare innebär beslutet att regeringen får utfärda föreskrifter om att anvisningsavtalens priser under en viss tid inte får överstiga vissa nivåer. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 april 2017.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20 utg.omr. 21) uppger regeringen att den ska följa upp de nya bestämmelserna om anvisade elavtal i ellagen (1997:857) och om regleringen ger tillräcklig effekt på antalet kunder med anvisningsavtal.

I ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:811) från Mattias Bäckström Johansson (SD) om skäliga villkor för anvisade elavtal framhöll statsrådet Anders Ygeman den 4 februari 2020 bl.a. följande:

I propositionen Anvisade elavtal (prop. 2016/17:13) uttalade regeringen att förslagen i propositionen syftade till att säkerställa att kunder med anvisningsavtal har skäliga villkor, att minska andelen kunder med anvisade elhandlare och att öka kundaktiviteten på elmarknaden.

Ett av förslagen i propositionen, som riksdagen sedan antog, var att regeringen ska få meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elhandlare tillämpar på anvisade elavtal inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisningen skett. Vidare uttalade regeringen i propositionen att man inte avsåg att direkt införa en sådan reglering. Regeringen avsåg att först göra en utvärdering av vilken effekt de övriga föreslagna åtgärderna får på de anvisade elpriserna. Om inte utvecklingen går i rätt riktning bör det finnas utrymme för en förordning om prisreglering.

Ny modell för elmarknaden

För att förenkla hanteringen av elkundernas uppgifter har regeringen gett Svenska kraftnät i uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell, en s.k. elmarknadshubb, på den svenska elmarknaden. Elmarknadshubben är en central informationshanteringsmodell och kommer när den tas i drift att innehålla information om elanläggningar och elanvändare samt mätvärden för produktion och förbrukning. Svenska kraftnät delredovisade den 31 maj 2016 sitt uppdrag i rapporten Redovisning av vissa frågor ang. elmarknadshubbens utformning m.m. (dnr M2016/01497/Ee). Under hösten

2016 inledde Svenska kraftnät arbetet med utformningen av elmarknadshubben. Projektet har försenats flera gånger, och enligt Svenska kraftnät är prognosen att hubben tas i drift tidigast i slutet av 2022.

Energimarknadsinspektionen har även på regeringens uppdrag undersökt vilka regeländringar som krävs för att införa en ny marknadsmodell och en elmarknadshubb. Uppdraget redovisades till regeringen i juni 2017 i rapporten Ny modell för elmarknaden (Ei R2017:05). Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Statsrådet Anders Ygeman besvarade i september 2019 en skriftlig fråga från Arman Teimouri (L) om elmarknadshubben och säkerhetsrisker (fr. 2019/20:10). Frågan rörde hur statsrådet ser på att remissinstanser anser att nationella säkerhetsobjekt och nationella säkerhetsaspekter inte är analyserade och om regeringen kommer att göra en grundlig genomlysning av de konsekvenser som en centralisering av data kommer att medföra. Statsrådet anförde att en etablering av en elmarknadshubb är viktig bl.a. eftersom den kan skapa bättre förutsättningar för efterfrågefleksibilitet och underlätta för nya marknadsaktörer och sammantaget öka konkurrensen på elmarknaden. Statsrådet uppgav att Svenska kraftnät i juni 2015 fick i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb, att detta arbete för närvarande pågår och att Svenska kraftnät lägger stort fokus på säkerhetsfrågor i arbetet. Statsrådet anförde även att Energimarknadsinspektionen på uppdrag av regeringen har tagit fram förslag till nödvändiga författningsändringar för att införa elmarknadshubben. Förslaget har remitterats och behandlas för närvarande inom Regeringskansliet. Säkerhetsfrågor och frågor som rör totalförsvaret ligger enligt statsrådet högt på regeringens dagordning och kommer att ges stor vikt i arbetet med kommande författningsändringar.

Utredning om hinder och lösningar för energieffektivisering, småskalig elproduktion och ellagring

Regeringen tillsatte i juni 2017 en särskild utredare (riksdagsledamoten Lise Nordin) med uppdraget att identifiera eventuella hinder som kunder i form av hushåll, mindre företag och andra mindre aktörer möter vid energieffektivisering och introduktion av småskalig förnybar elproduktion och hur dessa hinder kan undanröjas (dir. 2017:77). Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i oktober 2018 (SOU 2018:76). Utredningen föreslog bl.a. att ett system ska införas med kvotplikt (vita certifikat) för minskad effektbelastning genom investeringar i eleffektiviserande åtgärder, att elleverantörer ska bli skyldiga att uppfylla en kvot genom åtgärder hos elanvändare (utom i elintensiv industri), att ett särskilt energi-ROT-avdrag ska införas kopplat till det nuvarande systemet med ROT-avdrag, att förordningen om energideklaration ska ändras för att styrmedlet ska ge ökad information om kostnads-effektiva åtgärder och att Energimyndigheten ska få i uppdrag att ta fram en plan för hur beteendeinsikter i ökad omfattning kan tas till vara och integreras i kommunikationsinsatser för energieffektivisering, inklusive kommunal

energi- och klimatrådgivning, nätverk för småföretag och beställargrupper för småhus.

Betänkandet är remissbehandlat och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Investeringsstöd till elnätsanslutna solceller

Sedan 2009 finns ett statligt stöd för installation av solceller. Stödet riktas till alla typer av aktörer som företag, offentliga organisationer och privatpersoner. Stödnivån fr.o.m. den 8 maj 2019 är maximalt 20 procent och beräknas utifrån de stödberättigande installationskostnaderna. Högsta möjliga stöd per solcellssystem är 1,2 miljoner kronor och de stödberättigande kostnaderna får maximalt uppgå till 37 000 kronor plus moms per installerad kilowatt elektrisk märkeffekt. Stödet omfattar installation av alla typer av nätanslutna solcellssystem och solel/solvärmehybridsystem. Ansökningarna behandlas i turordning av länsstyrelserna. Stödet är rambegränsat, vilket innebär att det bara kan ges så länge de avsatta pengarna räcker. Även elcertifikatsberättigade anläggningar kan få solcellsstöd.

Utbyggnad av elnäten

Svenska kraftnäts utvecklingsplaner

Sverige har enligt uppgift från Svenska kraftnät ett av världens äldsta transmissionsnät, och många av de ledningar och stationer som finns måste bytas ut innan de blir för gamla. Svenska kraftnät publicerade 2013 Perspektivplan 2025 som 2015 följdes av en tioårsplan för det svenska transmissionsnätet – Nätutvecklingsplan 2016–2025. Mot bakgrund av de snabba och omfattande förändringarna av kraftsystemets utveckling och med ambitionen att anlägga ett helhetsperspektiv presenterade Svenska kraftnät ytterligare en rapport, Systemutvecklingsplan 2018–2027, i november 2017. Systemutvecklingsplanen bygger vidare på Nätutvecklingsplan 2016–2025, men breddar perspektivet till att utöver nätutveckling även omfatta frågor relaterade till driftsförutsättningar och marknadsutformning. I planen beskrivs en kombination av planerade åtgärder som innebär en förbättring av systemets stabilitet, marknadsförändringar och nätutveckling. Genom planen tydliggörs därmed att Svenska kraftnät fokuserar sitt utvecklingsarbete på hela kraftsystemet och inte enbart på transmissionsnätet.

I december 2019 presenterade Svenska kraftnät en uppdaterad systemutvecklingsplan (Systemutvecklingsplan 2020–2029) som ger en statusuppdatering av läget i kraftsystemet och där de områden som berördes i Systemutvecklingsplan 2018–2027 utvecklas.

Nordisk nätutvecklingsplan

De fyra nordiska transmissionsnätsoperatörerna (Energinet, Fingrid, Statnett och Svenska kraftnät) ger vartannat år ut en gemensam nordisk nätutvecklingsplan (Nordic Grid Development Plan). Den senaste planen gavs ut i juni

2019 och beskriver de främsta drivkrafterna bakom de förändringar som det nordiska kraftsystemet genomgår samt planerade och pågående projekt som genomförs för att möta de utmaningar som följer av förändringarna i kraftsystemet. Dessutom inkluderar rapporten en övergripande studie av möjliga framtida nätinvesteringar i fem olika korridorer mellan de nordiska länderna.

Rapporten beskriver den förändrade funktionalitet som krävs av transmissionsnätet i framtiden. De huvudsakliga drivkrafterna för den nordiska nätutvecklingen som identifierats i planen är

- ökad volatilitet på grund av markant ökning av väderberoende elproduktion
- avveckling av fossila bränsleanläggningar
- ökad elkonsumtion på grund av elektrifiering och nya industrier
- behov av att förnya åldrande infrastruktur
- nya elförbindelser mot kontinentala Europa
- avveckling av kärnkraftverk i Sverige.

Kapacitet i elnäten

Regeringen gav i oktober 2019 Energimarknadsinspektionen ett uppdrag om analys och förslag till åtgärder avseende kapacitetsbrist i elnäten. Uppdraget innebär att myndigheten ska undersöka omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten, hur problematiken sett ut över tid samt analysera förutsättningar och åtgärder kopplat till de problem som identifieras. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 oktober 2020.

I oktober 2019 beslutade regeringen att ge länsstyrelserna i Skåne, Stockholm, Västra Götalands och Uppsala län i uppdrag att, utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv, analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning i respektive region. Syftet är att finna möjligheter till bättre samordning mellan regionala och lokala aktörer som kan bidra till en mer effektiv nätförsörjning. Länsstyrelserna ska i utförandet av uppdraget ta in information och synpunkter från relevanta lokala och regionala aktörer, exempelvis kommuner och elnätsföretag, för att få en god grund för sin analys av de lokala och regionala effektbehoven. Länsstyrelserna ska också identifiera och samordna uppdraget med nationella initiativ, projekt och arbeten som har betydelse för länsstyrelsernas bedömningar för respektive område. Uppdraget ska resultera i en slutrapport där länsstyrelserna ur ett regionalt perspektiv beskriver hur effektsituationen i regionerna ser ut i dag och vilka befintliga eller möjliga framtida problem och risker som finns i länen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 7 augusti 2020.

När det gäller utbyggnad av elnäten för att lösa kapacitetsbristen på vissa håll anför Svenska kraftnät i systemutvecklingsplanen för 2020–2029 att man nu genomför en serie åtgärder för att hantera den uppkomna kapacitetsbristen på lång sikt men också för att med mer kortsiktiga lösningar kunna tillåta vissa öknings innan nya ledningar är på plats. Det uppges bl.a. att långsiktiga förstärkningsåtgärder i Stockholmsområdet (genom investeringspaketet Stockholms Ström och Storstockholm Väst) medför att transmissionsnätet runt 2028

kommer att ha tillräcklig kapacitet för att möta behovet för en lång tid framöver.

Av systemutvecklingsplanen framgår även att kapaciteten i området runt Uppsala och Västerås kommer att ökas i samband med de åtgärder som genomförs inom nordsydpaketet. Detta beräknas vara klart 2021 och täcker behovet i området runt Västerås, men endast en del av Uppsala läns behov. De mer långsiktiga åtgärderna beräknas vara klara runt 2030.

För att öka kapaciteten till Malmöområdet har Svenska kraftnät tidigare lagt ett par ledningsförnyelser inom västkustpaketet. Den första av dem planeras till 2021 men kapacitetsbristen löses inte ordentligt förrän ytterligare två ledningar har förnyats till 2024. Svenska kraftnät anför att man för närvarande arbetar med en åtgärdsplan för att kortsiktigt hantera den lokala kapacitetsbristen och som kan medge ett högre uttag till dess att ledningsförnyelserna är klara.

Sydvästlänken

Sydvästlänken är en kraftledning som är under uppbyggnad. Syftet med Sydvästlänken är att öka kapaciteten att överföra el från mellersta till södra Sverige, förbi en trång passage i transmissionsnätet där det främst under kalla vinterdagar ofta skapas en flaskhals. Med länken i full drift beräknas kapaciteten att överföra el mellan mellersta och södra Sverige öka med ca 25 procent. Enligt Svenska kraftnät är investeringen den största i sitt slag som någonsin genomförts i Sverige. Sträckningen av Sydvästlänken går mellan Hallsberg i Närke och Hörby i Skåne.

Sydvästlänken byggs med både likströms- och växelströmsteknik. Förbindelsen består av två delar som möts strax norr om Nässjö. Den norra delen blir en 18 mil lång luftledning för 400 kilovolt växelström. Den förstärker växelströmsnätet samtidigt som den gör det möjligt att ansluta förnybara energikällor till transmissionsnätet. Denna del togs i drift i april 2015. Den södra delen är en 25 mil lång likströmsförbindelse. Längs en 6 mil lång sträcka mellan Nässjö och Värnamo kommer överföringen att ske via luftledning. Resterande 19 mil till skånska Hurva överförs via markkabel. Utöver kabelsträckningarna omfattar projektet även tre nya växelströmsstationer och två nya omriktarstationer. Tidsplanen för när Sydvästlänken ska tas i drift har försenats flera gånger och enligt uppgift på Svenska kraftnäts webbplats förskjutits till oktober 2020.

Vidare kan här tilläggas att riksdagen återkommande behandlat motioner om elområden sedan dessa områden infördes i november 2011. Vid det senaste tillfället våren 2019 (bet. 2018/19:NU12) avstyrkte utskottet motionerna med hänvisning till vad utskottet hade anfört när liknande frågor behandlades våren 2018. Utskottet upprepade det som regeringen liksom även utskottet självt hade framhållit vid flera tidigare tillfällen, dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter beklagliga förseningar – tas i drift. I denna del av betänkandet fanns en reservation där elområdesindelningen berördes (SD).

Tillståndsprocesser

Regeringen beslutade den 15 februari 2018 att utse en särskild utredare (generaldirektör Elisabet Falemo) med uppdrag att se över regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:6). Enligt uppdraget skulle utredaren lämna förslag på författningsändringar som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätsregelverket utan att resurseffektivitet, nätstabilitet eller miljöskydd påverkas negativt. Elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur skulle även beaktas. I uppdraget ingick vidare att bedöma behovet av att reglerna om koncessionsplikt för starkströmsledning ändras, bedöma vilken rättslig status en nätkoncession ska ha, se över den nuvarande prövningsordningen för nätkoncession när det gäller både prövande myndighet och prövningens omfattning, överväga om möjligheten till samredovisning av elnät bör ändras och göra en första analys av nätnivåerna.

Utredaren överlämnade betänkandet Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30) till regeringen i juni 2019. Betänkandet har därefter remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Av regleringsbrevet för Energimarknadsinspektionen 2020 framgår att myndigheten ska redovisa hur man har arbetat med att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Elmarknadens utformning
- Övrigt om elmarknadens utformning och funktion.

Elmarknadens utformning

I flera motioner som utskottet tar ställning till i detta avsnitt framförs en rad olika förslag på hur elnätet bör byggas ut för att möta en ökad efterfrågan på el. Förslagen handlar i huvudsak om olika åtgärder som anses nödvändiga för att förstärka elnäten i hela eller delar av landet när det gäller både kapacitet och tillförlitlighet. Sådana förslag finns i motionerna 2019/20:251 (C), 2019/20:442 (C), 2019/20:457 (S), 2019/20:989 (S), 2019/20:1039 (S), 2019/20:1126 (S), 2019/20:1306 (M), 2019/20:1318 (M), 2019/20:1678 (M), 2019/20:1961 (M), 2019/20:2216 (M, C, KD), 2019/20:2517 (M), 2019/20:2670 (M), 2019/20:2831 (M) och 2019/20:3333 (KD). Med anledning av dessa motioner vill utskottet anföra följande. I takt med den ökande elektrifieringen av samhället, ökade behov från transport- och industrisektorerna och växande städer behöver elnäten på alla nivåer utvecklas, byggas ut och användas på ett mer effektivt sätt. För att tillgodose en ökad efterfrågan på el behövs ett tillförlitligt elnät som utvecklas genom kostnadseffektiva investeringar tillsammans med korrekta incitament på elmarknaden, inte minst

när det gäller förbrukningsflexibilitet. Utskottet vill understryka att ett robust och tillförlitligt energisystem är en grundläggande förutsättning för ett modernt och väl fungerande samhälle. Som redovisats kommer Svenska kraftnät att göra stora investeringar i transmissionsnätet framöver för att det ska kunna svara mot samhällets ökade krav på tillgång till el och tillförlitliga elleveranser. Det handlar bl.a. om investeringar i nya anslutningar och marknadsintegration samt om reinvesteringar i befintlig infrastruktur. Som framgår av det föregående redovisar Svenska kraftnät pågående och planerade projekt och kommande investeringsbehov i sin systemutvecklingsplan för 2020–2029.

Som också framgår av det föregående finns även lokala utmaningar i elförsörjningen när elbehovet ökar i och med växande städer och en högre grad av elektrifiering. Av den nämnda systemutvecklingsplanen framgår att Svenska kraftnät genomför en serie åtgärder för att hantera den uppkomna kapacitetsbristen på lång sikt men också för att med mer kortsiktiga lösningar kunna tillåta vissa förbrukningsökningar innan nya ledningar är på plats. Utskottet noterar att regeringen samtidigt som stora investeringar görs i elnäten har gett länsstyrelserna i Skåne, Stockholm, Uppsala och Västra Götaland i uppdrag att utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv kartlägga, analysera samt redovisa effektsituationen på regional och lokal nivå i respektive län. Utskottet kan även konstatera att Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag att analysera kapacitetsbristen i elnäten i Sveriges tillväxtregioner för att bl.a. föreslå möjliga lösningar.

Slutligen kan även påminnas om att lagen (2003:436) om effektreserv, som gäller fram till den 16 mars 2025, föreskriver att Svenska kraftnät ska se till att det finns en effektreserv. Effektreserven skapas genom att Svenska kraftnät upprättar avtal med elproducenter och elanvändare om att upprätthålla en specifik produktionskapacitet eller att reducera sin elanvändning.

I och med att ett omfattande arbete med nätförstärkningar pågår avser utskottet inte att förorda att riksdagen gör några uttalanden i linje med vad som föreslås i de tidigare nämnda motionerna.

I anslutning till det anförda kan tilläggas att det är angeläget med en effektiv tillståndsprocess för att elnäten ska kunna byggas ut i nödvändig takt och omfattning. Detta område berörs i motionerna 2019/20:248 (C), 2019/20:1678 (M), 2019/20:2670 (M) och 2019/20:2831 (M). Här vill utskottet framhålla att en särskild utredare med uppdrag att se över regelverket för nätkoncessioner överlämnade sitt slutbetänkande Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30) till regeringen under 2019. I betänkandet lämnar utredaren flera förslag när det gäller effektivare tillståndsprocesser. Betänkandet har därefter remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet noterar dessutom att Energimarknadsinspektionen har fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten har arbetat med att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden. Därmed finns inget behov av att riksdagen gör några tillkännagivanden för att uppmana regeringen att titta närmare på denna fråga. Utskottet vill dock understryka att effektivare tillståndsprocesser är en viktig del i att kapaciteten i elnäten ska kunna förbättras.

När det vidare gäller elmarknadens utveckling och funktionssätt framförs olika förslag på detta område i motionerna 2019/20:64 (KD), 2019/20:275 (C), 2019/20:2139 (S), 2019/20:2422 (M), 2019/20:2670 (M), 2019/20:2831 (M) och 2019/20:3333 (KD). Utskottet vill mot bakgrund av dels det tidigare anförda, dels de olika förslag som förs fram i de nyssnämnda motionerna, framhålla att flera åtgärder pågår och planeras för att skapa gynnsamma förutsättningar för en väl fungerande elmarknad. Det handlar om marknadsdesign och insatser så att det finns tillräckligt med effekt, åtgärder för en fungerande efterfrågeflexibilitet, nätstabilitet, ytterligare systemtjänster samt insatser inom överföring av el för god överföringskapacitet och effektiv utbyggnad.

En utgångspunkt för elmarknadens utformning bör enligt utskottet vara att energikonsumenter får ökade möjligheter att stärka sin ställning på energimarknaden och minska sina egna energikostnader. Utskottet vill påminna om att Regeringskansliet för närvarande bereder frågor om att låta fler, såsom andelsägare av förnybar elproduktion, få möjlighet att ta del av skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el. I oktober 2018 redovisades dessutom förslag av den utredning som haft till uppdrag att identifiera de hinder som kunder i form av hushåll, mindre företag och andra mindre aktörer möter vid energieffektivisering och introduktion av småskalig produktion och lagring av förnybar energi (SOU 2018:76). Även dessa förslag är för närvarande under beredning inom Regeringskansliet.

När det gäller regleringen av elmarknaden kan utskottet konstatera att elnätsföretagen har ett naturligt monopol för ett visst geografiskt område där kunderna i området är hänvisade till ett elnätsföretag. Därför är det viktigt att regleringen av elnätsavgifterna innebär att kunderna betalar en skälig avgift för den tjänst som de köper, samtidigt som elnätsföretagen får täckning för sina utgifter och skälig avkastning. Utskottet noterar att regeringen avser att återkomma med förslag som ger elnätsföretagen ökade möjligheter att utnyttja underskott för att intäkterna ska kunna användas till de investeringar i elnäten som krävs för att möta växande behov när det gäller kapacitet, leveranssäkerhet och efterfrågeflexibilitet.

Vidare noterar utskottet att regeringen dels avser att följa upp om bestämmelserna om anvisade elavtal ger tillräcklig effekt på antalet kunder med anvisningsavtal, dels arbetar med utvecklingen av den s.k. elmarknadshubben för att bl.a. göra det lättare för konsumenter att byta elleverantör och för att nya typer av tjänster lättare ska kunna utvecklas. Utskottet ser också positivt på att det arbete som utfördes av Forum för smarta elnät ska tas om hand av Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen, enligt det uppdrag som regeringen har gett till de båda myndigheterna.

Mot bakgrund av det arbete som pågår är utskottet inte berett att förorda några tillkännagivanden om elmarknadens utveckling och funktionssätt.

Sammanfattningsvis ser utskottet att en rad åtgärder har vidtagits för att förstärka elnäten och utveckla elmarknaden för att möta nya behov från samhället. Samtliga motioner som är aktuella i detta avsnitt avstyrks därmed.

Övrigt om elmarknadens utformning och funktion

Förslag om Sveriges indelning i elområden och konsekvenserna av denna indelning finns i motionerna 2019/20:389 (SD) och 2019/20:1961 (M). Utskottet vill här påminna om vad det anförde våren 2019 när liknande motioner behandlades (bet. 2018/19:NU12), dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken, efter vissa beklagliga förseningar, tas i drift. Utskottet noterar utöver detta att en översyn av elområdesindelningen pågår inom Svenska kraftnät mot bakgrund av att stora förändringar i kraftsystemet har skett sedan elområdesindelningen infördes och att EU-rätten medför krav på regelbunden översyn av systemet. Några tillkännagivanden från riksdagen om en förändring av elområdesindelningen kan därför inte anses nödvändiga.

I motionerna 2019/20:389 (SD), 2019/20:1292 (M) och 2019/20:2363 (M) förordas tillkännagivanden om att elcertifikatssystemet bör ses över eller avskaffas. Utskottet vill framhålla att elcertifikatssystemet är ett viktigt styrmedel för att främja produktionen av ny förnybar el. Utskottet ser den förlängning och utökning av elcertifikatssystemet som riksdagen beslutade om under 2017 som ett betydelsefullt steg för att ytterligare stimulera utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Utskottet avser inte att ställa sig bakom det som efterfrågas i de nämnda motionerna.

Den framtida elförsörjningen och konkurrensvillkor för den svenska industrin berörs på olika sätt i motionerna 2019/20:389 (SD), 2019/20:391 (SD) och 2019/20:2670 (M). Utskottet vill med anledning av motionerna framhålla att det krävs tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser för att svensk industri ska fortsätta att vara konkurrenskraftig. Detta förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Vidare vill utskottet påpeka att de beslutade energipolitiska målen syftar till att skapa långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige. Som utskottet i det föregående har påpekat genomfört och planerar Svenska kraftnät för närvarande en kraftig förstärkning av elnätet för att motverka kapacitetsproblem. Utskottet ser därför inte någon anledning att förorda tillkännagivanden i enlighet med vad som föreslås i de ovannämnda motionerna.

I motionerna 2019/20:2659 (M) och 2019/20:3264 (C) lämnas förslag om ökad överföringskapacitet och elhandel inom EU, och i motion 2019/20:389 (SD) efterfrågas en konsekvensanalys av en fortsatt utbyggnad av överföringskapaciteten till Europa. Utskottet vill här hänvisa till det som redovisats i det föregående om att stora investeringar i elnätet pågår och planeras framöver. I sammanhanget kan tilläggas att pågående och planerade projekt även innebär att Sverige i högre grad knyts samman med grannländerna. Dessutom hänger den svenska elmarknaden i många andra avseenden ihop med utvecklingen av elmarknaden inom EU. Under 2019 trädde exempelvis rättsakterna i det s.k. vinterpaketet i kraft i EU som ska underlätta utvecklingen mot en gemensam

elmarknad i Europa. Regeringen har därefter gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra dessa rättsakter i Sverige. Myndigheten ska redovisa sitt uppdrag under våren 2020. Utskottet ser därför inga skäl till att förorda några tillkännagivanden i enlighet med vad som efterfrågas i nämnda motioner.

Olika förslag om att elmarknaden bör utformas för att underlätta förnybar produktion och stärka konsumenternas ställning på elmarknaden framförs i motionerna 2019/20:3107 (C), 2019/20:3264 (C) och 2019/20:3351 (L). Utskottet kan instämma i vad som framförs i motion 2019/20:3264 (C) om att produktionen av förnybar el bör öka, att det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi och att möjligheterna för privatpersoner att själva producera förnybar energi bör förbättras. Som redovisats i det föregående pågår ett omfattande arbete med en rad åtgärder för att förstärka elnäten och förbättra elmarknadens funktion. Utskottet vill dessutom påminna om att regeringen för närvarande bereder Nätkoncessionsutredningens slutbetänkande som bl.a. innehåller förslag när det gäller effektivare tillståndprocesser, samt att Energimarknadsinspektionen har fått i uppdrag att redovisa hur man har arbetat med att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden. Utskottet ser det därför inte som nödvändigt att förorda några tillkännagivanden i enlighet med vad som förespråkas i de nyssnämnda motionerna.

Samtliga motioner i detta avsnitt avstyrks härmed i berörda delar.

Leveranssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör mål och ansvar för leveranssäkerheten. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och gällande regler.

Jämför reservation 6 (M, SD, KD, L) och 7 (M, C, KD, L).

Motionerna

Mål för leveranssäkerhet

I kommittémotion 2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) anförs att riksdagen under 2019 beslutade att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram ett leveranssäkerhetsmål, men att regeringen hittills inte har gjort tillräckligt i den riktningen. Enligt motionens yrkande 5 måste mål för leveranssäkerhet därför tas fram.

I partimotion 2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20 anförs att det behövs ett leveranssäkerhetsmål som beaktar samhällets behov och som

utgår från elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrination. Motionärerna betonar att svenska elkonsumenter behöver veta vad de kan förvänta sig av sina elleverantörer.

Ansvar för leveranssäkerhet

I partimotion 2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 förordas att Svenska kraftnät ska få ett utökat ansvar för leveranssäkerheten. Detta mot bakgrund av att det i dag inte finns någon utpekad aktör som ska säkerställa att elsystemet på lång sikt tillhandahåller tillräckligt med el av god kvalitet.

I kommittémotion 2019/20:2670 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 8 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör utöka Svenska kraftnäts ansvar för leveranssäkerheten. Detta mot bakgrund av att det i dag inte finns någon utpekad aktör som ska säkerställa att elsystemet på lång sikt tillhandahåller tillräckligt med el av god kvalitet.

I kommittémotion 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30 förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör utöka Svenska kraftnäts ansvar till att omfatta den långsiktiga utvecklingen och balansen på elmarknaden.

Vissa kompletterande uppgifter

Leveranssäkerhet i elnätet

I ellagen (1997:857) finns bestämmelser om leveranssäkerheten i elnäten. Det finns ett s.k. funktionskrav, som innebär att nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare inte överstiger 24 timmar. Vidare finns bestämmelser om avbrottsersättning, som ger elkunder möjlighet att få skadestånd eller avbrottsersättning vid längre elavbrott. Därtill finns, som redogjorts för i det föregående, bestämmelser om kvalitet i intäktsramberäkningen, vilka innebär att nätföretagens leveranssäkerhet påverkar storleken på företagets intäktsram.

När det gäller ansvarsfördelningen är det Energimarknadsinspektionen som granskar att nätföretagens överföring av el på kort och lång sikt har en god leverans kvalitet. Svenska kraftnät har ett systemansvar som innebär att se till att det alltid råder kortsiktig balans mellan produktion och förbrukning av el i hela landet. Ansvaret för att det finns tillräckligt med produktion för att möta förbrukningen i landet vilar på de företag som är balansansvariga.

För att i vissa fall kunna hantera situationer då elförbrukningen ser ut att överstiga produktionen av el har Svenska kraftnät enligt lagen (2003:436) om effektreserv ett ansvar för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att Svenska kraftnät dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning. Lagen är tidsbegränsad fram till den 16 mars 2025.

I regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring (skr. 2016/17:148) behandlas frågan om ett mål för leveranssäkerheten. Regeringen konstaterar att Riksrevisionen menar att ett mål för leveranssäkerheten skulle kunna vara ett verktyg för att bedöma sårbarheten i den långsiktiga energi- och effektbalansen. Regeringen anför i skrivelsen att den anser att det finns risker med ett styrande leveranssäkerhetsmål eftersom detta kan leda till överinvesteringar i elproduktion, vilket kan innebära ökade kostnader för kunderna. Vidare noterar regeringen att det i sammanhanget är viktigt att komma ihåg att det finns andra verktyg vid sidan av elproduktion för att skapa ett robust elsystem, t.ex. efterfrågefleksibilitet och energilagring. Därtill konstaterar regeringen att det är viktigt att bedömningen av leveranssäkerheten görs utifrån den relevanta marknaden, som i normalfallet är Norden, och att den relevanta marknaden förändras beroende på förändringar i produktion, konsumtion och överföringsmöjligheter.

I den reviderade elmarknadsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el) som trädde i kraft under 2019 finns krav på att alla medlemsstater som har en kapacitetsmekanism ska definiera ett leveranssäkerhetsmål i form av en tillförlitlighetsnorm. Regeringen har i regleringsbrevet för 2020 gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att lämna förslag på en tillförlitlighetsnorm. Sverige har en kapacitetsmekanism i form av en effektreserv sedan 2003 i syfte att hantera förbrukningstoppar för elförsörjningen under vintern. Det kan här påminnas om att samtliga rättsakter i det s.k. vinterpaketet, Ren energi för alla trädde i kraft under 2019 och att Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag av regeringen att bl.a. analysera rättsakterna och lämna förslag på författningsförslag om det är nödvändigt med nya bestämmelser i lag eller förordning. Uppdraget redovisades i februari 2020 när Energimarknadsinspektionen överlämnade rapporten Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei R2020:02) till regeringen. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Våren 2019 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram ett leveranssäkerhetsmål för Sveriges elförsörjning. Målet ska beakta hela samhällets behov och utgå från elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrination (bet. 2018/19:NU12). Tillkännagivandet gjordes i och med att riksdagen röstade ja till en reservation i betänkandet.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 21) uppger regeringen att den noterar riksdagens tillkännagivande om att Sverige behöver ta fram leveranssäkerhetsmål och att den i kommande budgetpropositioner avser att utveckla redovisningen om försörjningstrygghet och leveranssäkerhet när det gäller elproduktionen.

Långsiktiga analyser av effektsituationen

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra långsiktiga analyser av effektsituationen där såväl

Sveriges som de närmaste grannländernas situation beaktas (bet. 2016/17:NU21). Regeringen beslutade i juni 2018 att komplettera det uppdrag om kraftbalansen som Svenska kraftnät har enligt sin instruktion, förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät, med att även inkludera en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 1 augusti 2018 och innebär att Svenska kraftnät senast den 1 juli varje år i en särskild rapport till regeringen ska redovisa en bedömning av förutsättningarna för att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2019 sin bedömning att riksdagens tillkännagivande var tillgodosett och därmed slutbehandlat (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 konstaterade utskottet att det inte gjorde någon annan bedömning än regeringen vad gäller tillkännagivandet (bet. 2018/19:NU3).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Mål för leveranssäkerhet
- Ansvar för leveranssäkerhet.

Mål för leveranssäkerhet

I motionerna 2019/20:3333 (KD) och 2019/20:3351 (L) förordas tillkännagivanden om att Sverige ska ta fram mål för leveranssäkerhet i elsystemet. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i så måtto att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet och el till konkurrenskraftiga priser. Mot bakgrund av att Energimarknadsinspektionen för närvarande analyserar EU-rätten när det gäller hur mål för leveranssäkerheten bör utformas och att riksdagen så sent som våren 2019 riktade ett tillkännagivande till regeringen om behovet av ett mål för leveranssäkerheten ser utskottet ingen nödvändighet i att riksdagen på nytt riktar ett tillkännagivande till regeringen med ett liknande innehåll. Utskottet avser således inte att förorda något sådant tillkännagivande, och de nämnda motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Ansvar för leveranssäkerhet

När det gäller ansvarsfördelningen för leveranssäkerheten är det, som redovisats, Energimarknadsinspektionen som granskar att nätföretagens överföring av el på kort och lång sikt har en god leverans kvalitet, medan systemansvaret ligger hos Svenska kraftnät som ska se till att det alltid råder kortsiktig balans mellan produktion och förbrukning av el i hela landet. Ansvaret för att det finns tillräckligt med produktion för att möta förbrukningen i landet vilar på de företag som är balansansvariga.

Utskottet vill här också påminna om att regeringen med anledning av ett tillkännagivande av riksdagen i juni 2018 beslutade att komplettera det uppdrag som Svenska kraftnät har i sin instruktion om kraftbalansen med en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Därtill kan utskottet konstatera att Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag att analysera de rättsakter som förhandlats fram på EU-nivå om elmarknadsdesign, där bl.a. ett mål för leveranssäkerhet berörs.

Utskottet är därmed inte berett att förorda att riksdagen uttalar sig om hur ansvaret för leveranssäkerheten ska se ut, vilket föreslås i motionerna 2019/20:2670 (M), 2019/20:2831 (M) och 2019/20:3264 (C). Dessa motioner avstyrks således i berörda delar.

Säkerhet och planering för framtidens elmarknad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om säkerheten för svenska elnät och utgångspunkter för planering av framtidens elmarknad. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 8 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) anförs att Sveriges elbehov kommer att öka betydligt om vi ska fortsätta utveckla samhället, minska oljeberoendet och samtidigt klara klimatmålen. Planeringen för ökad elanvändning bör enligt motionens yrkande 2 utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045. I motionen anförs även att tillgången till el är väsentlig i samhället. Motionärerna vill därför enligt yrkande 16 att Energimyndigheten och Svenska kraftnät får i uppdrag att se över säkerheten i kraftsystemet och där beaktar riskerna och konsekvenser för angrepp på elnäten runt om i Sverige. Översynen bör även innefatta de lokala nätägarnas beredskap vid oförutsedda händelser.

Vissa kompletterande uppgifter

Säkerhet för de svenska elnäten

Som redovisats i det föregående beslutade regeringen den 15 februari 2018 att utse en särskild utredare (generaldirektör Elisabet Falemo) med uppdrag att se över regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:6). Enligt uppdraget skulle utredaren lämna förslag på författningsändringar som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätsregelverket utan att resurseffektivitet, nätstabilitet eller miljöskydd påverkas negativt. Elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur skulle även beaktas. I uppdraget ingick vidare att bedöma behovet av

att reglerna om koncessionsplikt för starkströmsledningar ändras, bedöma vilken rättslig status en nätkoncession ska ha, se över den nuvarande prövningsordningen för nätkoncession när det gäller både prövande myndighet och prövningens omfattning, överväga om möjligheten till samredovisning av elnät bör ändras och göra en första analys av nätnivåerna.

Utredaren överlämnade betänkandet Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30) till regeringen i juni 2019. Betänkandet har därefter remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller säkerhet för de svenska elnäten avstyrkte utskottet våren 2019 ett identiskt motionsyrkande som det här aktuella (bet. 2018/19:NU12). Utskottet hänvisade bl.a. till den då pågående Nätkoncessionsutredningens arbete. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Företrädare i utskottet för Moderaterna och Kristdemokraterna följde upp motionsyrkandet i en reservation.

Svenska kraftnäts bedömning av den framtida elförbrukningen

Som redovisats i det föregående presenterade Svenska kraftnät i december 2019 en uppdaterad systemutvecklingsplan (Systemutvecklingsplan 2020–2029) som ger en statusuppdatering av läget i kraftsystemet och där de områden som berördes i Systemutvecklingsplan 2018–2027 utvecklas. Av systemutvecklingsplanen framgår att den totala elförbrukningen förväntas öka i Sverige, mycket till följd av en ökad elektrifiering kopplad till klimatomställningen. Referensscenarierna som redovisas för 2040 visar att dagens dryga 140 TWh förbrukning kan komma att öka till knappt 165 TWh. Ökningen kommer huvudsakligen från elbilar och ny typ av elintensiv industri medan hushåll och servicesektorn samt den industri som inte varit aktuell för elektrifiering ligger kvar på dagens nivåer, mycket tack vare den energieffektivisering som modern teknik inneburit. Svenska kraftnät uppger samtidigt att det finns andra bedömningar där elförbrukningen förutspås bli betydligt högre 2040. Detta framför allt genom antaganden om en mer omfattande elektrifiering, vilket också är något som Svenska kraftnät säger sig beakta i kommande scenarioarbete.

Utskottets ställningstagande

Till att börja med kan utskottet konstatera att samhället står inför en betydande elektrifiering och att efterfrågan på el kommer att öka framöver. Det ställer nya krav på elmarknadens funktionssätt och på ett väl utbyggt elnät. I motion 2019/20:3333 (KD) förordas ett tillkännagivande om att planeringen för det framtida elsystemet bör utgå från ett antagande om att 200 terawattimmar kommer att efterfrågas 2045. Utskottet vill här påminna om att Svenska kraftnät vartannat år uppdaterar sina långsiktsscenarier för Nordeuropas energisystem. Scenarierna ställs upp som utgångspunkt för de analyser som Svenska kraftnät gör av vilka utmaningar som olika möjliga utvecklingsvägar kan inne-

bära för kraftsystemet samt vilka åtgärder som kan behövas för att möta utmaningarna. Dessa scenarier anpassas regelbundet efter den politiska, tekniska och ekonomiska utvecklingen. Det är därför utskottets uppfattning att riksdagen inte bör uttala sig om hur stor efterfrågan på el kommer att vara 2045. Utskottet avser därmed inte att förorda att riksdagen ställer sig bakom den nämnda motionen i berörd del.

Utskottet instämmer dock i vad som framgår av den nämnda motionen om att tillgången till el är väsentlig för ett fungerande samhälle och att det är viktigt att skydda elnäten i Sverige. I motionen efterfrågas ett tillkännagivande om att berörda myndigheter bör få i uppdrag att se över säkerheten för elnäten. Som redovisats avstyrkte utskottet ett identiskt motionsyrkande våren 2019 bl.a. mot bakgrund av att Nätkoncessionsutredningen vid detta tillfälle arbetade med att se över regelverket för vem som bör kunna inneha nätkoncession med hänsyn till den nationella säkerheten, t.ex. vid prövning av nya elnätsföretag och vid ägarbyte i elnätsföretag. Utredningen överlämnade därefter i juni 2019 sitt slutbetänkande till regeringen. Eftersom betänkandet för närvarande är under beredning inom Regeringskansliet är utskottet inte heller denna gång berett att förorda något tillkännagivande i enlighet med vad som efterfrågas i den aktuella motionen.

Utskottet avstyrker följaktligen motion 2019/20:3333 (KD) i berörda delar.

Gotlands elförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör Gotlands elförsörjning. Utskottet hänvisar till det pågående arbetet om hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem.

Jämför reservation 9 (M, C, V, KD, L) och särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

I motion 2019/20:989 av Hanna Westerén (S) föreslås ett tillkännagivande om att en långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet ska säkras. Enligt motionen är en säker tillgång till hållbar energi avgörande för att en rättvis och långsiktigt hållbar tillväxt i hela landet ska kunna uppnås. Enligt motionären bör regeringen inom ramen för detta bl.a. beakta behovet av en tredje kabel till Gotland.

I kommittémotion 2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 anförs att Svenska kraftnät ska få i uppdrag att fortsätta byggandet av en tredje elkabel till Gotland. Detta för att säkerställa Gotlands elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle.

Gotland har under de senaste åren upplevt en allt osäkrare elförsörjning, med många totalavbrott. Det skriver Lars Thomsson (C) i motion 2019/20:271.

Det uppges vara hämmande för öns utveckling, både för pågående verksamheter, utökning av befintliga verksamheter och för nya etableringar. Motionären anser därför att regeringen bör ge det Svenska kraftnät i uppdrag att fullfölja planeringen och utbyggnaden av Gotlandskabeln skyndsamt.

I motion 2019/20:276 pekar Lars Thomsson (C) på att Energimyndighetens färdplan om Gotland som pilotlän för omställningen till ett 100 procent förnybart samhälle visar att Gotland har ypperliga förutsättningar att vara ledande i Sveriges klimatomställning. Motionären menar därför att staten måste se över möjligheten att ge Energimyndigheten medel och uppdrag att fullfölja planerna på att Gotland ska kunna vara ett sådant pilotlän.

I motion 2019/20:2825 skriver Allan Widman (L) att de nuvarande två elförsörjningskabellarna från fastlandet till Gotland inte räcker för det kapacitetsbehov som finns. Därför förordar motionären ett tillkännagivande om att en tredje kabel bör slutplaneras och läggas ut.

Vissa kompletterande uppgifter

Gotlands elförsörjning

I Svenska kraftnäts tidigare systemutvecklingsplan för 2018–2027 från 2017 konstaterar Svenska kraftnät att det sedan nätutvecklingsplanen publicerades i slutet av 2015 har genomförts ett antal förändringar i nätutvecklingsprojekten. Bland dessa märks att Svenska kraftnäts styrelse i maj 2017 beslutade att avsluta arbetet med den tidigare planerade nya förbindelsen till Gotland. Det huvudsakliga skälet till beslutet var att den samhällsekonomiska nyttovärdesanalysen visade att kostnaderna för kabeln väsentligt översteg de olika nyttovärden som den skulle ge. Projektet är efter beslutet i stället inriktat på systemförstärkningar, och investeringsbudgeten är 756 miljoner kronor lägre än den som ingick i Svenska kraftnäts förslag till investeringsplan.

Med anledning av Svenska kraftnäts beslut noterade utskottet hösten 2017 (bet. 2017/18:NU3) att Svenska kraftnät hade avbrutit planeringen av en ny förbindelse till Gotland. Samtidigt anförde utskottet att regeringen hade gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur Gotland kan stå modell för ett förnybart och självförsörjande energisystem. Utskottet ville i detta sammanhang också understryka vikten av att Sverige har en trygg energiförsörjning i hela landet och även i fortsättningen har goda förutsättningar för en utbyggnad av förnybar energi.

I juni 2017 fick Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att ta fram en förstudie till hur Gotland kan användas som pilotfall i omställningen till ett förnybart energisystem i Sverige (M2017/01768/Ee). Uppdraget redovisades till Regeringskansliet våren 2018 (ER 2018:5). I rapporten konstaterar myndigheten att det är fullt möjligt att skapa ett hållbart och robust energisystem på Gotland, men att det kräver nya tekniker, nya affärsmodeller, nya regelverk och ett samarbete mellan det privata, det offentliga och de enskilda medborgarna.

I maj 2018 fick Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en färdplan om hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem och att arbeta för en regional arena för pilotprojekt där teknik, affärsmodeller och regelverk prövas. Energimyndigheten publicerade i mars 2019 rapporten *Energipilot Gotland – Färdplan för att möjliggöra att Gotland blir pilot för ett hållbart energisystem* (ER 2019:9). Färdplanen innehåller både konkreta åtgärder och förslag på hur uppdraget kan fortsätta att bedrivas. I valet av åtgärder har prioritet getts till de åtgärder som är skalbara för omställning av energisystemet i hela landet, och åtgärderna har bedömts utifrån sina samhällsekonomiska konsekvenser. I arbetet har även åtgärdsförslagens påverkan på energiförsörjningen i fredstid och vid höjd beredskap beaktats. Åtgärderna är uppdelade inom delområdena Lokal förankring, Flexibelt och robust elsystem, Klimatsmart industri, Fossilfritt transportsystem, Resurseffektiv bebyggelse och Areella näringar. För varje delområde finns en huvudansvarig organisation, såsom Energimyndigheten, Region Gotland, Vattenfall och Transportstyrelsen. Myndigheten anger vidare att flertalet av de åtgärder som föreslås kommer att kunna finansieras inom ramarna för ansvarig organisations mandat eller i samverkan med andra parter, genom såväl privat som offentlig finansiering. Men för att Gotland ska kunna gå före i energi- och klimatomställningen menar myndigheten att det krävs utökade ekonomiska resurser på Gotland och hos Energimyndigheten.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 21) anger regeringen att det är angeläget att Gotland har en trygg och säker elförsörjning och att lösningar för detta tas fram bl.a. inom ramen för Energimyndighetens uppdrag om Gotland som pilot i omställningen till ett förnybart energisystem. Åtgärderna anges bidra till ökad försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet.

Lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar

Våren 2017 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda behovet av att en fristående aktör parallellt med Svenska kraftnät gör samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar (bet. 2016/17:NU21). I skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2018/19:75) redovisade regeringen våren 2018 att den gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att identifiera vilka typer av effekter som bör analyseras och kvantifieras inom ramen för samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar inför beslut om investeringar i transmissionskapacitet i transmissionsnätet för el. Energimarknadsinspektionen skulle också utreda och föreslå riktlinjer för kvantifiering av dessa effekter. Energimarknadsinspektionen redovisade sitt uppdrag i rapporten *Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i transmissionsnätet för el* (Ei R2018:06). I rapporten föreslås att nätkoncession för stamledning endast ska få meddelas om anläggningen är samhällsekonomiskt lönsam (dnr M2018/01132/Ee). Vidare föreslår Energimarknadsinspektionen att en lönsamhetsbedömning ska ingå i en ansökan om nätkoncession och att denna bedömning ska vara granskad av en fristående aktör.

Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Även tillkännagivandet fortsätter att beredas inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

I motionerna 2019/20:271 (C), 2019/20:2825 (L) och 2019/20:3264 (C) förordas tillkännagivanden om att bygga ut transmissionsnätet med en tredje elförbindelse mellan Gotland och fastlandet. I motion 2019/20:989 (S) anförs att hela Sverige ska ha en trygg elförsörjning och att en tredje elkabel till Gotland bör övervägas för att åstadkomma detta. Gotlands elförsörjning berörs även i motion 2019/20:276 (C) där det anförs att regeringen bör ge Energimyndigheten nödvändiga förutsättningar för att kunna fullfölja planerna på att Gotland ska vara ett pilotlän för omställningen till ett förnybart energisystem. Utskottet kan på ett övergripande plan konstatera att Svenska kraftnät planerar stora investeringar i transmissionsnätet de närmaste åren och nyligen har presenterat en systemutvecklingsplan, som utöver nätutveckling omfattar frågor relaterade till driftsförutsättningar och marknadsutformning. När det gäller Gotlands elförsörjning konstaterar utskottet vidare att Svenska kraftnät för några år sedan avbröt planeringen av en ny elförbindelse till Gotland och att Energimyndigheten i mars 2019 överlämnade en färdplan till regeringen med förslag till hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem. Utskottet vill även i detta sammanhang understryka att det är utskottets uppfattning att hela Sverige ska ha en trygg energiförsörjning och även i fortsättningen ha goda förutsättningar till en utbyggnad av förnybar energi.

Utskottet avser därmed inte att förorda några tillkännagivanden i linje med vad som föreslås i de aktuella motionerna, som härmed avstyrks i berörda delar.

Reservationer

1. Elmarknadens utformning, punkt 1 (M, SD, KD)

av Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,

2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16 och

2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 3, 4 och 17 samt avslår motionerna

2019/20:64 av Magnus Oscarsson (KD),

2019/20:248 av Ola Johansson och Mikael Larsson (båda C),

2019/20:251 av Mikael Larsson (C),

2019/20:275 av Lars Thomsson (C),

2019/20:442 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2019/20:457 av Hillevi Larsson (S),

2019/20:989 av Hanna Westerén (S) i denna del,

2019/20:1039 av Pia Nilsson och Olle Thorell (båda S),

2019/20:1126 av Olle Thorell och Pia Nilsson (båda S),

2019/20:1306 av Sten Bergheden (M),

2019/20:1318 av Sten Bergheden (M),

2019/20:1678 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1–4,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1, 3 och 4,

2019/20:2139 av Teres Lindberg och Kadir Kasirga (båda S),

2019/20:2216 av Lotta Finstorp m.fl. (M, C, KD),

2019/20:2422 av Jan Ericson (M) och

2019/20:2517 av Katarina Brännström (M).

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla att ett leveranssäkert elsystem kräver en tillräcklig överföringskapacitet i elnäten. Sverige har i dag stora utmaningar när det gäller både transmissionsnätet och de regionala och lokala näten. Lokalnäten belastas i stor utsträckning av växande städer, och överföringen från

transmissionsnätet till de lokala näten räcker i många fall inte till. Det förhindrar också ytterligare anslutningar till transmissionsnätet. I transmissionsnätet finns flaskhalsar som motverkar en effektiv överföring av el från de delar av landet där elen produceras (främst i norr) till de delar där den största konsumtionen sker (i söder). En nödvändig utbyggnad av elnäten pågår men skulle enligt vår uppfattning behöva genomföras betydligt snabbare för att möta dagens och morgondagens behov. Vi vill framhålla att det här finns flera sätt att komma till rätta med de problem som finns när det gäller en otillräcklig kapacitet i elnäten. Till att börja med vill vi påpeka att investeringar i elnäten bör vara inriktade på innovation, funktion och tillförlitlighet. Detta är något som vi även framhöll i samband med riksdagens behandling av regeringens proposition Underskott i förhållande till elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015 (prop. 2019/20:53, bet. 2019/20:NU9). Vi underströk vid detta tillfälle att det är viktigt att regeringen arbetar skyndsamt för att ta fram förslag som möjliggör denna typ av investeringar.

En annan viktig åtgärd för att lösa kapacitetsbristen är att se över ledtiderna i tillståndsprocessen för att bygga elnät. En sådan process kan ta upp till tio år, vilket enligt vår uppfattning är alldeles för långt. Tillståndsprocesserna behöver därför förenklas betydligt jämfört med hur det fungerar i dag. En ytterligare åtgärd för att motverka flaskhalsar i elnätet är att se över hur priset bättre kan avspegla knapphet i överföring. Det skulle fungera som en form av trängselskatt i elnätet. En kompletterande åtgärd skulle kunna vara att ge region- och lokalnäten en utvidgad roll för att säkerställa tillräcklig effekt lokalt. Detta skulle kunna ske t.ex. genom att skapa incitament för samverkan med fjärrvärmesystem, kraftvärme och styrmekanismer som ökar möjligheterna till förbrukningsflexibilitet, lager och produktionsanläggningar för att kunna använda näten mer effektivt.

När det närmare gäller elmarknadens utformning menar vi att en ny marknadsmodell behöver införas. På dagens elmarknad får producenter betalt för den mängd el de levererar. För att industri och konsumenterna ska kunna få tillräckligt med el av god kvalitet behöver elsystemet också en rad stödtjänster. Flera av dessa stödtjänster finns inbyggda i baskraft som kärnkraftverk och vattenkraftverk. En kraftig tillväxt av förnybar och väderberoende elproduktion och ökad integrering av elmarknader har lett till en situation där det inte är givet att det är lönsamt att investera i viktig baskraft. Det ökar risken för att det inte ska finnas tillräckligt med kapacitet för att hantera toppar i elförbrukningen och risken för att elsystemet ska bli mindre stabilt. En fungerande elmarknad handlar inte enbart om att förenkla marknadsmekanismerna utan även om att säkerställa elsystemets funktion. För att lampor och maskiner ska fungera varje given sekund krävs att ett antal systemtjänster finns på plats – allt från att säkra rätt svängmassa till reaktiv effekt. I dagsläget får en kraftproducent i princip betalt för den el som levereras. Samtidigt kan denna producent bidra till att rätt spänning och frekvens finns i systemet. I dag är de systemtjänster som kraftproducenterna levererar i allt väsentligt gratis och sker främst genom stora anläggningar. Med en ökad andel småskalig produktion

finns det dock en ökad risk att elens kvalitet sjunker. Marknadens utformning bör därför ses över. Det gäller i synnerhet de ekonomiska incitamenten för att säkerställa att nödvändiga stödtjänster tillhandahålls i elsystemet. Planerbara kraftslag som kärnkraft skulle då få ersättning för den viktiga funktion de har i elsystemet. Att leveranssäkerhet premieras är normalt på många marknader och utgör inte någon subvention och innebär inte att marknadsmekanismerna sätts ur spel.

Avslutningsvis menar vi att en effektutredning bör tillsättas för att säkerställa att elmarknadens utformning bidrar till ett stabilare elsystem och en tillräcklig utbyggnad av elnätet.

Det anförda är något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:2670 (M), 2019/20:2831 (M) och 2019/20:3333 (KD) i berörda delar. Övriga aktuella motioner avstyrks i aktuella delar.

2. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (M, KD)

av Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Lotta Olsson (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34 och

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10 och

avslår motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 32–34, 36 och 37,

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD),

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) yrkandena 1–3,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 2, 5 och 6,

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 2,

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 10,

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29, 31, 33, 34, 42 och 43 samt

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 22.

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi framhålla vår övertygelse att det generellt sett finns en stor potential för svensk teknologi att i högre utsträckning än i dag nå en internationell marknad. Vi ser här en särskild potential i den svenska energiproduktionens exportmöjligheter när det gäller koldioxidfri el och miljövänlig energiteknik. I och med att tillgången till koldioxidneutral energi och miljöteknik är en nyckelfaktor för en hållbar utveckling på global nivå har Sverige en stor möjlighet att både bidra till en bättre miljö med mindre koldioxidutsläpp och skapa förutsättningar för nya jobb och företag. För att lyckas med detta menar vi att det behövs insatser på flera plan för att förbättra exportmöjligheterna och motverka handelshinder som höga tullar på t.ex. solceller och annan ny miljövänlig energiteknik. På så sätt kan den önskvärda globala teknikspridningen gå snabbare än vad den gör i dag. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och att se över vilka åtgärder som behövs för att Sverige ska fortsätta vara konkurrenskraftigt.

I detta sammanhang vill vi även framhålla vikten av att den europeiska energiunionen fortsätter att utvecklas och länka ihop olika marknader. Därmed ökar också förutsättningarna för handel med el och möjligheterna att trygga elförsörjningen även i Sverige. När marknaden växer ser vi också att intresset för att investera i klimatsmart el i Sverige ökar, vilket bidrar till ett säkrare och mer klimatsmart Europa. Kärnkraften tillsammans med vattenkraften gör att Sverige har en mycket låg andel fossila bränslen jämfört med andra länder. Ju mer fossilfri el Sverige kan exportera för att tränga undan smutsig el i andra länder, desto bättre. Vi vill att Sverige ska exportera mer el från fossilfri kraftproduktion till andra länder i Europa och vill därför påskynda sammanlänkningen av medlemsländernas elnät genom ökade investeringar och höjda målsättningar inom ramen för EU:s energiunion. Sammanlänkningen av den nordiska elmarknaden kan här tjäna som ett föredöme.

Det anförda är något som vi menar att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Vid ett sådant beslut får motionerna 2019/20:2659 (M) och 2019/20:2670 (M) anses tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks i dessa delar. Övriga motioner kan lämnas utan åtgärd av riksdagen och avstyrks följaktligen i aktuella delar.

3. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 32–34, 36 och 37 samt

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) och avslår motionerna

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) yrkandena 1–3,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 2, 5 och 6,

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34,

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10,

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 10,

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29, 31, 33, 34, 42 och 43 samt

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 22.

Ställningstagande

Under lång tid har det svenska kraftsystemet präglats av en hög elkvalitet och god driftssäkerhet, vilket är en följd av en robust produktionsapparat och goda marginaler när det gäller överföringskapacitet. Tyvärr har detta under senare tid kommit att äventyras eftersom den förda energipolitiken saknar pragmatiska lösningar och har utvecklats i en ideologisk riktning där tilltron till väderberoende kraft är orimlig.

Under föregående mandatperiod slöts en energiöverenskommelse mellan fem av riksdagens partier. Sverigedemokraterna valde att ställa sig utanför då överenskommelsen på det stora hela saknade lösningar på dagens och framtidens problem för Sveriges energisystem och elmarknad. Därefter har även andra partier kommit till samma slutsats och valt att lämna överenskommelsen. De partier som slöt överenskommelsen kringgick, enligt vår uppfattning, helt orsakerna till dagens energimarknadskris och föreslog mer av det som orsakade krisen från första början. Bedömningen gjordes även att det i det korta perspektivet inte fanns skäl att ändra på den befintliga marknadsmodellen. Detta är något som vi förvisso delvis kan instämma i, men vi vill understryka att den största bristen med nuvarande marknadsmodell är att den inte klarar av att tillföra kraft som överensstämmer med landets säsongsmässiga variationer. Det har ökat Sveriges sårbarhet under vinterns mörka och kalla dagar.

Enligt vår mening är det därför viktigt att säkerställa att tillräcklig produktionskapacitet finns i händelse av extrema förhållanden och att förutsättningar skapas för att driva fram marknadsbaserade investeringar i sådan elproduktion. Eventuella styrmedel eller marknadsmodeller bör därför framöver utformas för att tillgodose detta behov. Mot denna bakgrund menar vi att ett

införande av effektcertifikat i Sverige bör utredas. Utgångspunkten i ett sådant system är att skapa incitament att investera i kapacitet motsvarande ett fördefinierat effektbehov, vilket långsiktigt ska bidra till att säkerställa ett robust och leveranssäkert kraftsystem för hushållen och näringslivet. Avsikten är att såväl konsumenter som producenter inom ett sådant system ska kunna delta för att säkerställa att effekt finns tillgänglig motsvarande den fördefinierade nivån. Detta är också något som föreslås i motion 2019/20:391 (SD).

Som framgår av vårt resonemang ovan är både svenska hushåll och företag, och då inte minst den svenska basindustrin, beroende av tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser. Det är dessutom angeläget att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och leveransstillförlitlighet. Samtidigt pågår en kraftig utbyggnad av förnybar energi både i Sverige och i övriga Europa som kan väntas påverka de totala energipriserna negativt och medföra fluktuerande obalanser i elnäten. Osäkerheten är stor i fråga om både den svenska och den europeiska energimarknadens totala investeringsbehov, om vem som i slutändan kommer att få betala och om vilka konsekvenser detta kommer att få för svensk och europeisk konkurrens. Vi anser därför att svenska elkonsumenter måste få tydliga besked om hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. I enlighet med vad som framförs i motion 2019/20:389 (SD) anser vi att regeringen bör ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet. Därigenom tydliggörs för svenska elkonsumenter vilka ekonomiska konsekvenser investeringarna i elinfrastruktur får.

Vi ser även en betydande risk för att utvecklingen främst på den kontinentaleuropeiska energimarknaden ökar behovet av svensk reglerkraft. Vi är i grunden positiva till kontinental elöverföring men anser att en eventuell utbyggnad av överföringskapaciteten behöver analyseras noggrant. Annars befarar vi att den efterfrågeökning som drivs av länder i Europa kan hämma Sveriges möjligheter till import och export av el samt att en fullt utbyggd överföringskapacitet kan öka elpriserna i främst södra Sverige, vilket kan bli till nackdel för svenska företag och hushåll. Mot denna bakgrund anser vi, i likhet med vad som anförs i motion 2019/20:389 (SD), att regeringen bör göra en konsekvensanalys av en eventuell utökad utbyggnad av elöverföring till övriga Europa.

Sedan hösten 2011 är Sverige indelat i fyra olika elområden. De pris-skillnader som befarades bli en följd av indelningen har visserligen inte blivit så stora ännu, men de elintensiva industrierna och elkonsumenterna har hamnat i en mer utsatt situation. Detta innebär att det är de boende och företagen i södra Sverige (elområde 4) som genom högre elpriser får finansiera investeringarna i transmissionsnätsutbyggnaden i större omfattning än tidigare när det finansierades solidariskt. Vi anser att detta är ett problem och att riksdagen således bör tillkännage för regeringen att den bör se över elområdesindelningen.

När det gäller systemet med elcertifikat anser vi att det bör fasas ut genom att nya investeringar i förnybar elproduktion inte längre ska tilldelas elcertifikat. Systemet ska syfta till att stimulera det som brukar betecknas förnybar elproduktion. Vi menar dock att systemet snedvrider konkurrensen till förmån för bl.a. sol- och vindkraft som inte nödvändigtvis kan tillhandhålla effekt när efterfrågan är som störst. Vidare har elcertifikatssystemet medverkat till att det har uppförts produktionsanläggningar som inte kan bära sina egna kostnader. När anläggningarnas lönsamhet sviktar blir det svårt att finansiera investeringar och renoveringar. Det förekommer även att vindkraftsparker rivs i förtid eftersom subventionerna inte längre är tillräckliga. Vi ser en risk att systemet på sikt undergräver sig självt och anser att om Sverige ska få en bättre fungerande elmarknad behöver marknaden saneras från konkurrenssnedvidande stöd. Precis som anförs i motion 2019/20:389 (SD) menar vi därför att riksdagen bör tydliggöra för regeringen att det bör utredas hur elcertifikatssystemet påverkar leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet. Vi anser att en sådan utredning är nödvändig eftersom kapacitetsfaktorn för de anläggningar som har tillförts genom systemet väsentligt understiger den för de större produktionsanläggningar som har fasats ut.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna 2019/20:389 (SD) och 2019/20:391 (SD) i berörda delar. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

4. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (C)

av Per Schöldberg (C) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29, 31, 33, 34, 42 och 43 samt

avslår motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 32–34, 36 och 37,

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD),

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) yrkandena 1–3,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 2, 5 och 6,

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34,

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10 och

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 22.

Ställningstagande

Den pågående och nödvändiga omställningen av det svenska kraftsystemet präglas i många fall av diskussioner om när, var och hur produktionskapaciteten kan ökas. Ofta förbises dock att den el som produceras också måste kunna distribueras på ett effektivt sätt till de platser där den ska konsumeras. Nätkapacitetsproblem har visat sig såväl i storstadsområden som i mindre orter som en följd av att elnätet inte är tillräckligt utbyggt och att lokal kraftproduktion inne i städer inte expanderar i takt med att behoven ökar, eller att den helt enkelt avvecklas. Därtill är det nödvändigt att beakta att det pågår en förändring av kraftproduktionsmönstren som bl.a. innebär att storskaliga produktionslag till viss del ersätts av förnybar, inte sällan mer småskalig och väderberoende, produktion. Även konsumtionen av el förändras bl.a. som en följd av en alltmer utbyggd elektrifiering av vägtransportsektorn. Sammantaget ställer detta andra krav på överföringskapaciteten i det svenska elnätet än de som låg till grund för den gällande elnätsregleringen. I dag handlar det inte bara om att vädersäkra elnätet och att bygga ut det till nya verksamheter utan i hög grad även om att anpassa det till en mer komplex mix av konsumenter och producenter.

Vi anser att det är nödvändigt att underlätta lokal kraftproduktion, förbättra överföringskapaciteten samt förkorta tillståndsprocesserna för nya ledningar och produktionsanläggningar. Elnätsregleringen behöver göras om i grunden och anpassas till den tekniska utvecklingens möjligheter och de förändrade marknadsförhållandena. Det måste också bli mer lönsamt med kraftvärme och annan lokal elproduktion. Forskning och utveckling måste premieras liksom även flexibilitet och lastbalansering för att det ska vara lönsamt för nätbolagen att satsa på nya smarta lösningar till gagn för såväl konsumenter och producenter av el som för Sveriges strävan mot att bli ett mer klimatsmart och effektivare samhälle.

Med en ökad andel väderberoende kraftproduktion ökar också behovet av mer flexibel elanvändning för att sänka effektuttaget under vissa perioder. Då är det viktigt att det ska löna sig att planera sin elanvändning. Genom en mer flexibel elskatt som varierar beroende på efterfrågan kan belastningen minskas när trycket är som hårdast och skapa nya affärsmöjligheter för lagring när efterfrågan är låg. Smarta och uppkopplade apparater tillsammans med smarta elnät kan också ytterligare öka användarflexibiliteten och avlasta elnätet. Mer närproducerad el ökar också flexibiliteten, gör systemet mindre sårbart och kan ge sänkta kostnader inte minst på landsbygden. För att öka den närproducerade elproduktionen menar vi att flera åtgärder på skattesidan är nödvändiga att genomföra. Dessa förslag återkommer vi till i andra sammanhang. Vi vill dock i detta sammanhang framhålla att det t.ex. kan handla om slopad skatt för egenanvändning av solex och att en möjlighet till skatteavdrag införs för den som är andelsägare i en mikroproduktionsanläggning men bosatt i en lägenhet,

något som i dag inte är möjligt. Utöver detta anser vi att det krävs fler åtgärder för att förbättra förutsättningarna för mikroproduktion av förnybar el.

I det förnybara kraftsystemet är det betydligt fler timmar med stora elöverskott än med stora underskott. Systemmässigt innebär det en större utmaning. Vi vill därför möjliggöra nya affärsmodeller och användning av mer el när den är billig. Som konsument ska det vara möjligt att bidra till en systemtjänst som är positiv för elnätet, t.ex. genom att elbilen kan laddas vid tidpunkter med stora elöverskott och att man på så sätt kan få betalt för det. För att uppnå detta vill vi att samtliga kunders elförbrukning ska mätas och debiteras per timme som högsta enhet. Vi vill även att elskatten ska bli flexibel genom att den läggs procentuellt på fakturan, i stället för som en fast avgift i ören per kilowattimme. Fördelarna av en ökad användarflexibilitet uppkommer främst på systemnivå i elnätet och i samhällsekonomiska möjligheter till utökade etableringar. Elmarknaden måste dessutom utformas så att de vinsterna som skapas kommer elkonsumenterna till del i hög grad.

Till sist vill vi understryka att långsiktiga förutsättningar för energipolitiken ger möjligheter till satsningar på energieffektivisering, energilagring, flexibel användning av el och smarta elnät. En långsiktig och väl avvägd energipolitik kan skapa exportmöjligheter för teknik, kunnande och förnybar energi, samtidigt som Sveriges och grannländernas elförsörjning tryggas. Här vill vi särskilt framhålla vikten av att investeringar i elnätet och en utbyggd överföringskapacitet är en prioriterad del av energipolitiken. Detta är en förutsättning för att Sverige ska klara omställningen till smarta elnät och samtidigt öka möjligheterna att exportera el till närområdet. När EU:s energimarknader nu i allt högre grad integreras och effektiviseras skapas stora möjligheter till export av förnybar el. Förutom att det ger ökade exportintäkter leder det till en ökad potential att bidra med klimatnytta när svensk förnybar el kan ersätta fossil produktion i andra länder. I likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3264 (C) menar vi att en alltmer integrerad europeisk elmarknad och en utbyggd överföringskapacitet i Europa skapar en stor potential för Sverige och hela Norden att bli Europas gröna batteri. Vi anser att riksdagen i ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att prioritera dessa frågor i arbetet med att utveckla elmarknaden.

Det anförda anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Motionerna 2019/20:3107 (C) och 2019/20:3264 (C) tillstyrks därmed i berörda delar. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

5. Övrigt om elmarknadens utformning och funktion, punkt 2 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 22 och avslår motionerna

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 32–34, 36 och 37,

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD),

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M) yrkandena 1–3,

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 2, 5 och 6,

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 2,

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 34,

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10,

2019/20:3107 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 29, 31, 33, 34, 42 och 43.

Ställningstagande

Med de klimatutmaningar som världen står inför anser jag att all form av fossilfri elproduktion är värdefull. Elproduktion från sol- och vindkraft är bra men är samtidigt inte problemfri på grund av att den är väderberoende. Jag anser att utbyggnaden av elproduktionen ska drivas på av marknaden och vill att förnybar elproduktion byggs när den behövs och där den behövs. Att ersätta stadigvarande och stabil elproduktion med produktion av el som t.ex. är väderberoende och inte kan lagras leder också till problem. Det pågår dock en snabb teknisk utveckling på energiområdet liksom en utveckling av nya tjänster och affärsmodeller. Vidare finns det en stor efterfrågan och potential i att fortsätta bygga ut energi från sol, vind och vatten. Det är många människor som uppskattar att kunna vara sin egen elproducent. Jag anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 2019/20:3351 (L), att det behövs regelförenklingar för att förenkla och underlätta för förnybar elproduktion, samtidigt som rimliga avvägningar görs mot andra centrala samhällsintressen. Det kan t.ex. handla om viktiga miljö- och naturintressen eller försvarets behov. Detta är något som jag anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen. Därmed blir motion 2019/20:3351 (L) tillgodosedd i berörd del och tillstyrks i denna del. Övriga aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Mål för leveranssäkerhet, punkt 3 (M, SD, KD, L)

av Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 5 och
2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 20.

Ställningstagande

Elleveranserna i Sverige har under lång tid kännetecknats av en hög kvalitet i ett driftssäkert system. Under senare år har vi tyvärr sett att en betydande andel av den stabila elproduktionen försvinner i och med att kärnkraftverk stängs och ersätts med intermittent och förnybar elproduktion. Denna beklagliga utveckling leder till ökade svårigheter att behålla stabiliteten i elnäten, vilket vi menar är en oacceptabel situation för ett samhälle som blivit mer beroende än någonsin av en stabil elförsörjning. Hög elkvalitet är en svensk konkurrensfördel som måste värnas, och Sverige måste även i framtiden kunna säkerställa att kraftsystemet kännetecknas av hög leveranssäkerhet. När alltmer av den stabila kraftproduktionen försvinner vill vi understryka att åtgärder måste vidtas för att garantera en hög leveranssäkerhet även i fortsättningen. Ett alltmer instabilt elnät kan i annat fall få kostsamma följder för både industrin och hushållen. Riksdagen har dessutom varit tydlig i denna fråga och uppmanade våren 2019 regeringen att ta fram mål för leveranssäkerheten. Eftersom säkra elleveranser är grundläggande för den svenska industrins konkurrenskraft och ett fungerande samhälle menar vi att det hade varit rimligt att regeringen återkommit till riksdagen i frågan senast under 2020. Mycket tyder dock på att så inte kommer att ske och att regeringen i stället drar ytterligare en fråga i långbänk.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att riksdagen i ett tillkännagivande åter bör rikta en uppmaning till regeringen att ta fram mål för leveranssäkerheten. Leveranssäkerhetsmål bör tas fram av berörda myndigheter och övervägas tillsammans med Sveriges grannländer som elmarknaden är sammankopplad med. Motionerna 2019/20:3333 (KD) och 2019/20:3351 (L) får vid ett sådant beslut från riksdagen anses bli tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks härmed i dessa delar.

7. Ansvar för leveranssäkerhet, punkt 4 (M, C, KD, L)

av Lars Hjalmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Lotta Olsson (M), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Per Schöldberg (C) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 8,

2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi framhålla att vi har en grundläggande samsyn om att ett tryggt och robust elsystem är grundläggande för industrins konkurrenskraft och ett fungerande samhälle som kan utvecklas i takt med nya utmaningar och förutsättningar. Det framgår i det föregående att riksdagen våren 2019 uppmanade regeringen att se till att mål för leveranssäkerheten tas fram och att vi har olika syn på vilken effekt ett nytt liknande uttalande från riksdagen skulle ha. I detta sammanhang vill vi dock framhålla att kraven på leveranssäkerhet ökar i takt med elektrifieringen av samhället och att det är tydligt att flera åtgärder behövs inom detta område. En åtgärd som vi anser bör övervägas är att ge Svenska kraftnät ett utökat ansvar för leveranssäkerheten. Det skulle vara ett sätt att förtydliga vilka åtgärder som behöver vidtas för att systemet ska vara robust även i fortsättningen. Som det ser ut i dag har Svenska kraftnät ett övergripande ansvar för att upprätthålla den kortsiktiga balansen mellan produktion och förbrukning av el. I övrigt finns ingen utpekad aktör som säkerställer att elsystemet tillhandahåller tillräckligt med el av god kvalitet. Här vill vi framhålla att Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien har föreslagit att Svenska kraftnät får i uppdrag att ta fram övergripande prognoser för den långsiktiga energi- och effektbalansen, för behov av systemtjänster och för överföringskapacitet även på regional och lokal nivå samt att föreslå nödvändiga åtgärder. På så sätt skulle ett underlag skapas för planering av elnätets utveckling och utbyggnad av produktionskapacitet.

Riksdagen bör enligt vår mening ställa sig bakom det anförda och tillkännage det för regeringen. Motionerna 2019/20:2670 (M), 2019/20:2831 (M) och 2019/20:3264 (C) tillstyrks därmed i berörda delar.

8. Säkerhet och planering för framtidens elmarknad, punkt 5 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 2 och 16.

Ställningstagande

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i Sveriges ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning i hela landet. Därför är det viktigt med långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. Sveriges elbehov kommer att öka betydligt om samhället ska kunna fortsätta att utvecklas samtidigt som oljeberoendet minskar och klimatmålen nås. Planeringen för hur elsystemet ska byggas ut framöver för att möta kommande efterfrågan bör därför utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045. Detta är något som jag menar att riksdagen bör tillkännage för regeringen.

Förutom en välavvägd utgångspunkt för planering och genomförande av en utvecklad elmarknad – i enlighet med det anförda – är säkerheten för elnäten avgörande för att kunna möta en ökad efterfrågan på el och trygga en stabil elförsörjning både i fredstid och vid en kris. I Sverige har Svenska kraftnät ansvar för transmissionsnätet, och resterande delar av elnätet ägs och drivs av många olika aktörer. Som sagt är tillgången till el väsentlig för ett fungerande samhälle, och det kan vara enkelt att utsätta ett land för stora påfrestningar om varken it-infrastruktur eller annan infrastruktur fungerar på grund av att elförsörjningen inte fungerar. Jag anser därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska ge Energimyndigheten och Svenska kraftnät i uppdrag att se över säkerheten och riskerna för att elnäten i Sverige utsätts för angrepp. Uppdraget bör även innefatta en översyn av den beredskap som de regionala och lokala nätägarna bör ha om något oförutsett inträffar.

Jag anser att riksdagen bör besluta i enlighet med det anförda och ställa sig bakom motion 2019/20:3333 (KD) i berörda delar. Den nämnda motionen tillstyrks härmed i dessa delar.

9. Gotlands elförsörjning, punkt 6 (M, C, V, KD, L)

av Lars Hjärmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Birger Lahti (V), Lotta Olsson (M), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Per Schöldberg (C) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:271 av Lars Thomsson (C),
2019/20:989 av Hanna Westerén (S) i denna del,
2019/20:2825 av Allan Widman (L) och
2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 och
avslår motion
2019/20:276 av Lars Thomsson (C).

Ställningstagande

Gotland har sedan lång tid varit beroende av kablar från fastlandet för sin elförsörjning. För närvarande finns det två kablar för elförsörjning till och från fastlandet, vilket inte svarar mot det kapacitetsbehov som finns. De senaste åren har det blivit tydligt att Gotlands elförsörjning inte svarar mot behoven och att ön har drabbats av allt fler totalavbrott. Vi har en grundläggande samsyn om att hela landet måste ha en trygg och säker elförsörjning och vill därför framhålla att det inte är acceptabelt att elöverföringen till och från Gotland inte är tillräckligt utbyggd. Vi menar att kapacitetsbristen i kraftnätet är hämmande för öns utveckling och för omställningen till ett klimatsmart samhälle. De återkommande elavbrotten understryker dessutom Gotlands sårbarhet när det gäller elförsörjning vid en kris eller ett väpnat angrepp.

År 2017 avbröt Svenska kraftnät beklagligt nog arbetet med att planera för en tredje elförbindelse mellan fastlandet och Gotland. Vi noterar att Energimyndigheten därefter har tagit fram en färdplan för hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem. Vår uppfattning är dock att en tredje elkabel är en nödvändig del i att trygga Gotlands elförsörjning och skapa förutsättningar för både näringslivets utveckling och ett klimatsmart samhälle. Utan en ytterligare elförbindelse riskerar de ständiga elavbrotten att fortgå och planerade investeringar i sol- och vindkraft att utebli. De befintliga elkablarna ger helt enkelt inte den överföringskapacitet som behövs för att möjliggöra en ökad utbyggnad av förnybar kraftproduktion eller för den delen för att skapa förutsättningar för öns industri att utvecklas och ställa om för att bli klimatneutral. En ytterligare elkabel från fastlandet till Gotland är dessutom av stor strategisk

betydelse för Sverige och en del i att stärka de sociala, ekonomiska och kulturella banden mellan fastlandet och Gotland.

Mot bakgrund av det anförda menar vi att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att återuppta arbetet med att planera och anlägga en tredje elkabel mellan fastlandet och Gotland. Detta är något som vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Vid ett sådant beslut från riksdagen får motionerna 2019/20:271 (C), 2019/20:2825 (L) och 2019/20:3264 (C) anses bli tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks följaktligen i dessa delar. Även motion 2019/20:989 (S) får då anses tillgodosedd i den del som berör elförbindelsen till Gotland. Den övriga motionen som är aktuell i detta avsnitt avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Elmarknadens utformning, punkt 1 (V)

Birger Lahti (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka motionsyrkanden som rör olika elmarknadsfrågor. Mot bakgrund av utskottets resonemang vill jag i detta särskilda yttrande dock samtidigt tydliggöra min uppfattning i frågan. Elmarknaden avreglerades för lite mer än 20 år sedan i syfte att öka konkurrensen inom elförsörjningen och sänka priserna. Med facit i hand kan jag se att avregleringen inte lett till lägre priser och inte heller till större trygghet för konsumenterna. Privata elnätsföretag tillåts i dag att sätta mycket höga avgifter. Dessutom varierar avgifterna stort över landet, och det kan skilja tusentals kronor per år i avgift beroende på var man bor. Jag anser att det är orimligt med så stora skillnader i nätavgifterna som det är nu mellan stad och land, mellan olika regioner i Sverige och mellan olika bolag. Stegrande elnätsavgifter drabbar inte bara hushållen hårt utan slår även mot industrin och i förlängningen även mot jobben. Enligt min uppfattning krävs det ett större politiskt ansvar för att motverka de oskäliga pris-höjningar som konsumenterna utsätts för i dag.

2. Gotlands elförsörjning, punkt 6 (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Eric Palmqvist (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka motionsyrkanden som rör en ytterligare elförbindelse mellan fastlandet och Gotland. Utskottet framhöll i sitt ställningstagande bl.a. att Svenska kraftnät planerar stora investeringar i transmissionsnätet de närmaste åren och att affärsverket nyligen presenterat en systemutvecklingsplan, som utöver nätutveckling omfattar frågor relaterade till driftsförutsättningar och marknadsutformning. I detta särskilda yttrande vill vi i anslutning till det som utskottet anfört särskilt betona vikten av att de nätinvesteringar som görs måste vara samhällsekonomiskt lönsamma. Vi vill därför även påminna om att riksdagen våren 2017, i enlighet med ett förslag från ett enigt utskott, tillkännagav att regeringen bör utreda behovet av att en fristående aktör parallellt med Svenska kraftnät gör samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar (bet. 2016/17:NU21). Som redovisats i detta betänkande pågår arbete inom ramen för tillkännagivandet och vi utgår från att regeringen kommer att vidta lämpliga åtgärder för att hållbara samhällsekonomiska bedömningar ska ligga till grund för kommande nätinvesteringar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:64 av Magnus Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet på att inte producera mer el än vad man förbrukar bör tas bort och att gränsen för säkringen i anslutningspunkten för företag och privatpersoner bör ligga kvar på 100 ampere och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:248 av Ola Johansson och Mikael Larsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag på åtgärder för kortare handläggningstider vid utbyggnad av viktig infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:251 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete för framtida planering av elstamnätet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:271 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att inom ramen för befintliga anslag fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:275 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det kan vara motiverat att anpassa utrullningen av nya elmätare till kommande världsstandard och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:276 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska se över möjligheten att ge Energimyndigheten i uppdrag att fullfölja planerna på att Gotland ska kunna vara ett pilotlän för omställningen till ett 100 procent förnybart samhälle och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:389 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig investeringskalkyl gällande det svenska elnätet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområden och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut elcertifikatssystemet genom att inte tilldela ytterligare anläggningar elcertifikat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilken påverkan elcertifikatssystemet innebär och har inneburit för leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:391 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av effektcertifikat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:442 av Annika Qarlsöon och Fredrik Christensson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledning ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och ske i en transparent process, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna våra gemensamma mark- och skogsresurser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:457 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokal effektbrist i elnätet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:989 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1039 av Pia Nilsson och Olle Thorell (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förbättra energiförsörjningen i Mälardalen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1126 av Olle Thorell och Pia Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad energiförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1292 av Sten Bergheden och Lars-Arne Staxäng (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en grundläggande utvärdering av elcertifikatssystemet och dess kostnader för samhället och konsumenterna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn och utvärdering av om elcertifikatssystemet verkligen är det mest effektiva och samhällsekonomiskt bästa sättet att uppnå miljönytta och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över effekterna av att helt slopa elcertifikatssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1306 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att byta ut luftledningarna mot markkabel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1318 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en heltäckande plan på hur elnätet behöver byggas ut i landet och hur kapaciteten i näten kan ökas för att klara en ökad elektrifiering av fordonsflottan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1678 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kapaciteten i elnäten i södra Sverige måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en analys av den situation som har uppstått och vilka lärdomar som kan dras av detta bör tillställas riksdagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energiomställning och tillväxt hotas om elleveranserna inte kan tryggas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningarna för att korta ned tillståndsprocessen bör ses över när det gäller byggnation av infrastruktur som har stort samhällsekonomiskt intresse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1961 av Ulrika Heindorff m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten till en lokal effektreserv i södra Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområdesindelningen, dess effekter och möjliga lösningar på problemen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige fortsätter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att den åtskilliga gånger försenade Sydvästlänken nu färdigställs och tas i drift, utan ytterligare förseningar, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning till två områden i stället för fyra, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Svenska kraftnät att, så länge fyra elområden finns i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde tre och elområde fyra i enlighet med det förslag som en utredning tagit fram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2139 av Teres Lindberg och Kadir Kasirga (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över elmarknadens funktionssätt och effekterna av avregleringen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2216 av Lotta Finstorp m.fl. (M, C, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur elnätsinfrastrukturen ska säkras genom Södermanland och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2363 av Mikael Damsgaard och Åsa Coenraads (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa nuvarande system med elcertifikat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2422 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kriskommission bör tillsättas för att hantera frågorna om Sveriges framtida elförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2517 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygga elförsörjningen på ett långsiktigt och hållbart sätt men även kortsiktigt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2659 av Louise Meijer m.fl. (M):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska exportera mer fossilfri el till andra länder i EU för att minska de totala utsläppen inom ramen för EU:s handel med utsläppsrätter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2670 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att lösa kapacitetsbristen på elmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny marknadsmodell för dagens elmarknad och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Svenska kraftnät ett utökat ansvar för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en konkurrenskraftsutredning för att analysera den svenska elmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2825 av Allan Widman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en tredje kabel bör slutplaneras och läggas ut och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2831 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en tillräcklig överföringskapacitet i elnäten och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Svenska kraftnät ett utökat ansvar för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ellagen och elnätsregleringen bör ses över för att underlätta för ny teknik och nya affärsmodeller samt att minst timnivå bör införas för samtliga kunder i det svenska elsystemet senast 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3264 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ellagen och elnätsregleringen bör ses över för att underlätta för ny teknik och nya affärsmodeller samt att minst timnivå bör införas för samtliga kunder i det svenska elsystemet senast 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kraftnäts ansvar bör utökas till att omfatta den långsiktiga utvecklingen och balansen på elmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större andel av nätavgifterna bör bli rörliga och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera utbyggnaden av lokal elproduktion genom att de aktörer som investerar ska ersättas för den nytta de skapar för nätägare genom mindre belastning på stamnät och för Sverige genom att minska känsligheten i energiförsörjningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka incitamenten för lokala elproducenter, såväl privatpersoner som företag, att investera i överskottskapacitet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att fortsätta byggandet av en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja fullständig integration av Europas elmarknader och tillkännager detta för regeringen.

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige och övriga europeiska länder ska öka den transnationella överföringskapaciteten i elsystemet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3333 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar år 2045 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kapacitetsutbyggnad i elnäten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en effektutredning behövs för att elmarknadens utformning ska bidra till ett stabilare elsystem, men också för att säkerställa en tillräcklig utbyggnad av elnätet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver ta fram tydliga mål för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndsprocesserna för elnätsutbyggnad behöver kortas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3351 av Johan Pehrson m.fl. (L):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett myndighetsuppdrag att fastställa ett leveranssäkerhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenklningar för förnybar elproduktion samtidigt som andra viktiga samhällsintressen som miljö och försvar beaktas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.